

**UCHWAŁA NR XLIV/272/22
RADY GMINY ŻAGAŃ**

z dnia 30 marca 2022 r.

w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Żagań na lata 2022 –2028

Na podstawie art. 18 ust.2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 559 i 583) oraz art. 17 ust 1 pkt.1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.)uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Żagań na lata 2022-2028” w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Żagań.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Lubuskiego.

Przewodnicząca Rady Gminy
Żagań

Elżbieta Klonecka

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW

SPOŁECZNYCH

GMINY ŻAGAŃ

NA LATA 2022-2028

SPIS TREŚCI

I.	Wprowadzenie	4
	1. Metodyka opracowywania strategii	5
	2. Uwarunkowania formalne opracowania strategii	6
	3. Spójność z dokumentami strategicznymi	7
II.	Charakterystyka gminy Żagań	
	1. Położenie gminy	8
	2. Sytuacja demograficzna	10
	3. Kapitał społeczny i gospodarczy gminy.....	12
	3.1. Finanse publiczne	12
	3.2. Rynek pracy	14
	4. Sytuacja mieszkaniowa	15
	5. Kultura, sport i rekreacja	17
	6. Bezpieczeństwo publiczne	19
	7. Działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej	20
III.	Kierunki rozwiązywania problemów społecznych	
	1. Kierunki planowania strategicznego	23
	1.1. Wspieranie rodziny	23
	1.2. Aktywność i integracja społeczna seniorów	28
	1.3. Wsparcie osób niepełnosprawnych	30
	1.4. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	34
	1.5. Zdrowie psychiczne	37
	1.6. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych	39
	1.7. Wsparcie osób z problemem ubóstwa i wykluczenia społecznego	42
	2. Analiza SWOT	44
	3. Analiza ankiet	45
	4. Misja i cele rozwiązywania problemów społecznych	55

5. System wdrażania strategii	57
6. Monitoring	58
7. Ewaluacja	58
8. Ramy finansowe	60
9. Ocena ryzyka	62
IV. Podsumowanie	63
V. Spis tabel, wykresów i rysunków	64

I WPROWADZENIE

Strategia rozwiązywania problemów społecznych na lata 2022-2028 pozwala na racjonalizację lokalnej polityki społecznej, określa misję oraz wyznacza cele strategiczne i kierunki działania w odniesieniu do problemów społecznych występujących na terenie gminy Żagań. Dokument ten może w znacznym stopniu przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym i doprowadzić do integracji społecznej. Diagnoza rzeczywistych potrzeb społeczności lokalnej oraz określenie planu działań w dłuższej perspektywie są niezbędnymi warunkami efektywnej realizacji polityki społecznej w gminie. Strategia rozwiązywania problemów społecznych składa się z trzech zasadniczych części: tj. części wprowadzającej, diagnostyczno-analitycznej i programowej. Część wprowadzająca zawiera informacje na temat organizacji strategii oraz uwarunkowań zewnętrznych (prawnych i strategiczno-programowych) tworzenia dokumentu. Część diagnostyczno-analityczna zawiera informacje ogólne na temat Gminy Żagań oraz diagnozę problemów społecznych, która została oparta na badaniu źródeł zastanych tj. danych pozyskanych z instytucji i organizacji działających w gminie bądź obejmujących zasięgiem działania jej mieszkańców SWOT. Część programowa zawiera najistotniejsze założenia polityki społecznej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej na najbliższe lata w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań. W części programowej wskazane są podmioty realizujące strategię i współdziałające w jej realizacji, źródła finansowania i czas realizacji wyznaczonych w dokumencie działań. W Strategii rozwiązywania problemów społecznych uwzględniono zakres problematyki społecznej oraz objęto następujące dziedziny:

- wsparcie osób niepełnosprawnych,
- wspieranie rodziny,
- aktywność i integrację społeczną seniorów,
- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
- zdrowie psychiczne,

- profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych,
- wsparcie osób z problemem ubóstwa.

Dokument został przygotowany na lata 2022-2028 i jest zgodny z założeniami odnoszących się do polityki społecznej dokumentów strategicznych przygotowanych na poziomie europejskim, ogólnopolskim i samorządowym. Skuteczna strategia to taka, która jest konkretnym instrumentem kierunkowania i programowania działań społecznych. Skuteczność wyznaczonych w niej działań pomocowych będzie zależała zarówno od posiadanych i pozyskanych przez gminę środków finansowych, jak i szerokiej, aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych. Stanowi to szansę na skuteczną poprawę funkcjonowania społeczeństwa w wielu aspektach życia.

1. Metodyka opracowywania strategii

Opracowanie i realizacja strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z obowiązku prawnego nałożonego na samorząd gminny i powiatowy na mocy art. 17 ust.1 Ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004r. Przy sporządzaniu niniejszego dokumentu wykorzystano następujące metody pozyskiwania danych:

DESK RESEARCH. Podstawa tej metody są dokumenty statystyki publicznej, sprawozdania, analizy i publikacje, roczniki statystyczne.

BADANIA ANKIETOWE. Element partycypacji społecznej, uwzględnienie udziału mieszkańców w procesie tworzenia strategii. Badania opinii publicznej oparte o kwestionariusz ankietowy, w którym mieszkańcy gminy pytani byli o ogólne warunki życia i dotyczące ich problemy społeczne.

SPOTKANIA KONSULTACYJNE. Podczas spotkań zapoznano się z harmonogramem prac nad strategią. Omówiono również cel główny strategii oraz opracowano cele strategiczne, operacyjne, a także kierunki działań.

KONSULTACJE SPOŁECZNE. Bardzo ważny element partycypacji społecznej, proces dialogu pomiędzy przedstawicielami władz a mieszkańcami.

2. Uwarunkowania formalne opracowania strategii

Strategia rozwiązywania problemów społecznych, podobnie jak inne dokumenty strategiczne przygotowywane przez gminy jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Na treść i realizację gminnych strategii rozwiązywania problemów społecznych mają wpływ również inne akty prawne do których należą:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r,
- Ustawa o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990r,
- Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011r,
- Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego z dnia 19 sierpnia 1994r,
- Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982r,
- Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 29 lipca 2005r,
- Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005r,
- Ustawa o zatrudnieniu socjalnym z dnia 13 czerwca 2003r,
- Ustawa o świadczeniach rodzinnych z dnia 28 listopada 2003r,
- Ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów z dnia 7 września 2007r,
- Kodeks postępowania administracyjnego z dnia 14 czerwca 1960r,
- Ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych z dnia 27 sierpnia 2004r,

- Ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za Życiem” z dnia 4 listopada 2016r,
- Ustawa o pomocy państwa w wychowaniu dzieci z dnia 11 lutego 2016r,
- Ustawa o Karcie Dużej Rodziny z dnia 5 grudnia 2014r,
- Ustawa o finansach publicznych z dnia 27 sierpnia 2009r,
- Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z dnia 27 sierpnia 1997r,

Uwarunkowania prawne jedynie w części określają zakres niniejszego dokumentu. Zakres strategii będzie dostosowany do specyficznych potrzeb mieszkańców. Ważne jest aby dobrze zdiagnozować zagrożenia i zaplanować działania, które przyczynią się do prawidłowego funkcjonowania osób mieszkających na terenie gminy.

3. Spójność z dokumentami strategicznymi

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żaganiu ze względu na swój charakter musi opierać się na korespondencji i współzależności z dokumentami strategicznymi na poziomie gminy, powiatu jak i województwa lubuskiego. Dodatkowo pod uwagę należy wziąć zapisy wynikające z dokumentów ogólnokrajowych, które wyznaczają główne kierunki rozwoju polityki społecznej oraz są zgodne z dokumentami europejskimi. Zachowanie spójności niesie ze sobą również korzyści związane z możliwością aplikowania o środki pomocowe z UE.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych wpisuje się w elementy polityki spójności Unii Europejskiej, która ma wspierać rozwój inteligentny, zrównoważony i sprzyjający włączeniu społecznemu. Jest to jeden z głównych priorytetów Strategii „Europa 2020”. Strategia ta podkreśla potrzebę wspólnego działania państw UE na rzecz wychodzenia z kryzysu, wprowadzania reform związanych z globalizacją, starzeniem się społeczeństw i rosnącą potrzebą racjonalnego wykorzystania zasobów.

Na poziomie krajowym Strategia rozwiązywania Problemów Społecznych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żaganiu wpisuje się w wyzwania rozwojowe zawarte w raporcie „Polska 2030. Wyzwania rozwojowe”. W raporcie zostały wskazane wyzwania stojące przed Polską w perspektywie do 2030, wśród których wymieniono m. in. : sytuacje demograficzną, wysoką aktywność zawodową oraz adaptacyjność zasobów pracy, wzrost kapitału społecznego Polski, bezpieczeństwo energetyczno-klimatyczne, poprawę spójności społecznej, gospodarkę opartą na wiedzy i rozwoju kapitału intelektualnego.

II CHARAKTERYSTYKA GMINY ŻAGAŃ

1. Położenie gminy

Gmina Żagań leży w południowo-zachodniej części Polski w województwie lubuskim nad środkowym odcinkiem rzeki Bóbr, przy ujściu jej dwóch największych lewobrzeżnych dopływów Kwisy i Czernej, w środkowo-zachodniej części powiatu żagańskiego. Od północy sąsiaduje z gminą Nowogród Bobrzański; od wschodu z gminami: Brzeźnica, Szprotawa i Małomice; od południa graniczy z gminą Osiecznica (województwo dolnośląskie); od zachodu z gminami: Iłowa i Żary. Gmina Żagań jest gminą o statusie wiejskim z siedzibą w mieście Żagań. Powierzchnia gminy wynosi 281,11 km²¹.

Większą część obszaru gminy stanowią lasy, następnie gospodarstwa i działki rolne na powierzchni Gminy Żagań mieszczą się również obszary chronione. Płynąca przez Gminę Żagań rzeka Bóbr dzieli ją na dwie części lewobrzeżną i prawobrzeżną. Gmina sąsiaduje w odległości 40 km od granicy polsko-niemieckiej i 100 km od granicy polsko-czeskiej.

W skład Gminy Żagań wchodzi 15 sołectw:

- Bożków,
- Bukowina Bobrzańska,

¹ Raport o stanie Gminy Żagań 2019

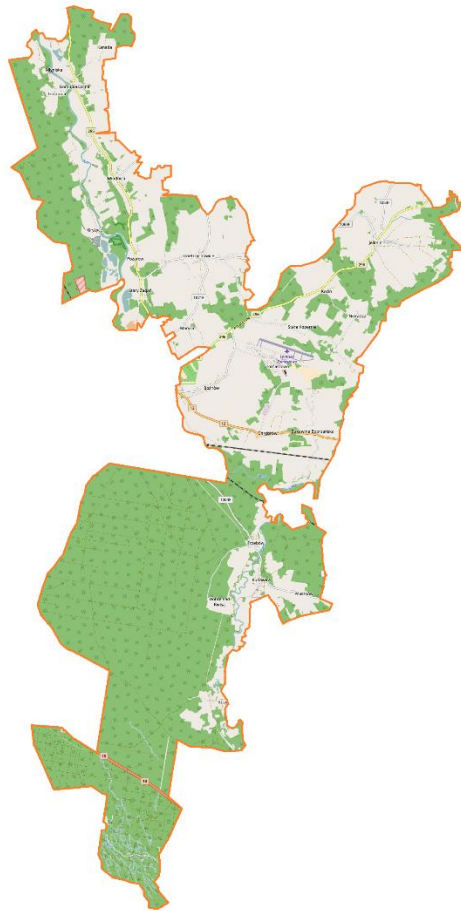
- Chrobrów,
- Dietrzychowice,
- Gorzupia, Gorzupia Dolna, Dybów,
- Jelenin,
- Łoży,
- Miodnica, Gryżyce,
- Nieradza, Kocin,
- Pożarów,
- Rudawica, Pruszków,
- Stara Kopernia,
- Stary Żagań,
- Tomaszowo,
- Trzebów, Dobre n/Kwisą.

Rozciągnięty terytorialnie w linii południowej obszar gminy ma zróżnicowany krajobraz przyrodniczo-kulturowy. **Część położona na północny-wschód od miasta Żagania odznacza się gęstą siecią osadnictwa** i otwartym krajobrazem z rozległymi połaciami pól uprawnych.

Część południową porastają lasy, będące północnym skrawkiem Borów Dolnośląskich, a nieliczne osady zlokalizowane są wzdłuż rzeki Kwisy.²

² www.gminazagan.pl

Rysunek 1. Położenie gminy Żagań

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/28/%C5%BBaga%C5%84_%28gmina_wiejska%29_location_map.png

2. Sytuacja demograficzna

Gmina Żagań, według stanu na 31.12.2019 roku (dane Głównego Urzędu Statystycznego), liczyła 7 306 mieszkańców, w 2019 roku zamieszkiwało gminę o 2,31% więcej osób niż w 2012 roku.

Wg danych gminnych na dzień 31.12.2019 r. Gminę Żagań zamieszkiwało 7216 mieszkańców, w tym na pobyt stały 7083 osoby, a na pobyt czasowy 133 osoby³.

³ Raport o stanie Gminy Żagań za rok 2019

Pod względem struktury płciowej w 2019 roku gminę zamieszkiwało 3 717 mężczyzn (50,88%) i 3 589 kobiet (49,12%). W porównaniu do 2012 roku liczba mężczyzn wzrosła o 2,12%, zaś liczba kobiet o 2,51%.

Warto również zauważyć, że odsetek kobiet w ogóle mieszkańców gminy praktycznie pozostawał na takim samym poziomie. W 2012 roku kobiety stanowiły 49% mieszkańców gminy, zaś w 2019 roku –49,1%.

Tabela 1. Liczba mieszkańców w gminie Żagań w latach 2012-2019

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Zmiana
Ogółem	7 141	7 209	7 246	7 255	7 295	7 243	7 321	7 306	2,31%
Mężczyźni	3 640	3 668	3 675	3 685	3 698	3 677	3 728	3 717	2,12%
Kobiety	3 501	3 541	3 571	3 570	3 597	3 566	3 593	3 589	2,51%

Źródło: GUS/BDL

Zmiany demograficzne w gminie Żagań w latach 2012-2019 obrazuje również zmiana struktury wiekowej mieszkańców widoczna na piramidzie ludności według grup wiekowych. W porównaniu z 2012 rokiem w 2019 roku wśród mieszkańców gminy Żagań wzrosła liczba dzieci w wieku 0-2 lata o 1,42% i 7-12 lat o 0,62% oraz wzrosła liczba osób w wieku 35-44 lata o 9,21, 45-54 o 10,26% jak również **osób najstarszych w wieku 55-64 lat o 1,87%, 65 lat i więcej aż o 38,68% (największy wzrost).**

Natomiast spadki odnotowano wśród wszystkich pozostałych grup wiekowych mieszkańców gminy. **Największy dzieci w wieku 3-6 lat (-19,41%).**

Gmina Żagań cechuje się bardzo niską gęstością zaludnienia. W 2019 roku na 1 km² powierzchni gminy przypadało 26 osób. Tym samym gmina cechowała się gęstością zaludnienia najniższą w analizowanej grupie, prawie 5 razy niższą niż średnia krajowa (123 osoby na 1 km²), a także ponad 2,5 razy niższą niż średnia wojewódzka 72 osoby na 1 km²) i powiatowa (70 osób na 1 km²).

Tabela 2. Ludność na 1 km² w latach 2012-2019

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
POLSKA	123	123	123	123	123	123	123	123
LUBUSKIE	73	73	73	73	73	73	73	72
Powiat żagański	73	72	72	72	71	71	70	70

Gmina Żagań	25	26	26	26	26	26	26	26
-------------	----	----	----	----	----	----	----	----

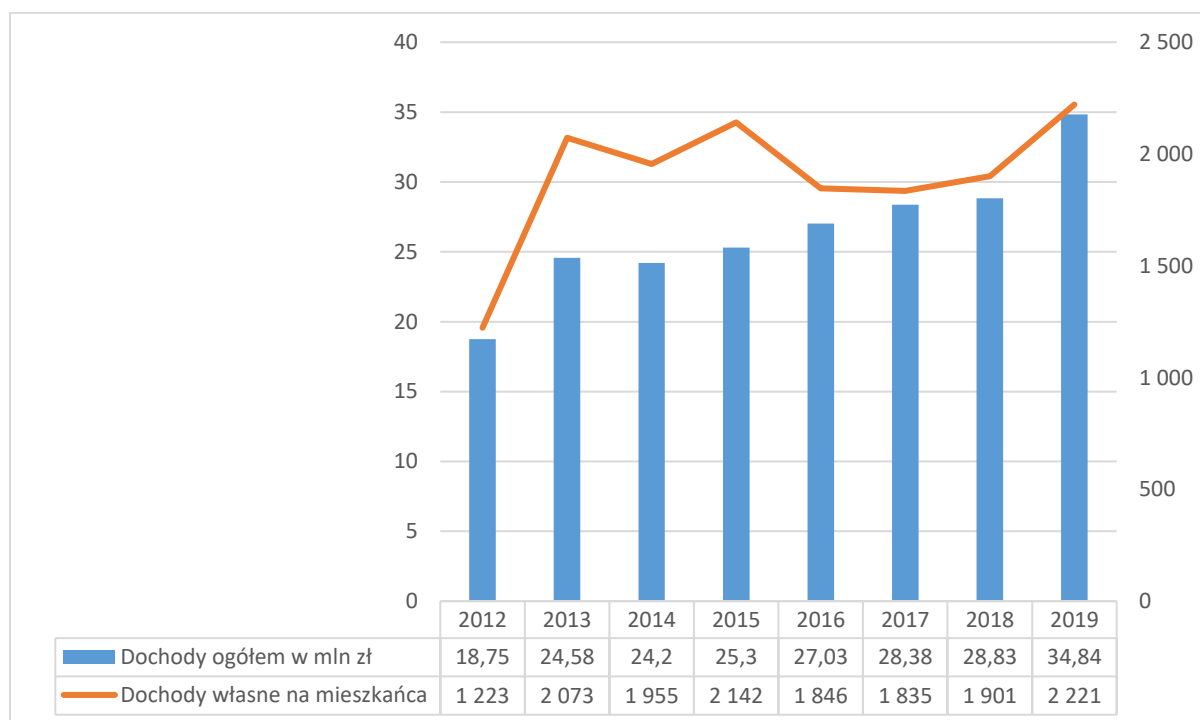
Źródło: GUS/BDL

3. Kapitał społeczny i gospodarczy gminy

3.1. Finanse publiczne.

W okresie od 2012 do 2019 roku gmina Żagań systematycznie zwiększała swoje dochody. W analizowanym okresie dochody gminy wzrosły z poziomu 18,75 mln zł w 2012 roku do 34,84 mln zł w 2019 roku.

Rysunek 2. Dochody gminy Żagań

Źródło: GUS/BDL

Wg danych GUS w przeliczeniu na 1 mieszkańca gmina Żagań w 2019 roku osiągnęła dochód na poziomie 4 756,83 zł. Była to wartość najwyższa w całym analizowanym okresie. Na tle innych jednostek administracyjnych sytuacja gminy przedstawiała się jednak mniej korzystnie:

- dochód na 1 mieszkańca kraju wynosił w 2019 roku 5 236,90 zł,
- dochód na 1 mieszkańca województwa lubuskiego wynosił 5 148,76 zł,
- dochód na 1 mieszkańca powiatu wynosił 4900,59 zł.

Wydatki gminy Żagań w przeliczeniu na 1 mieszkańca osiągnęły w 2019 roku wysokość 4 455,88 zł. Były one niższe na tle analizowanych jednostek, niższe niż średnia krajowa (5 242,92 zł), wojewódzka (5 080,71 zł) i średnia powiatowa (4 813,62 zł).

Wg danych GUS w przeliczeniu na 1 mieszkańca gmina Żagań w 2019 roku osiągnęła dochód własny na poziomie 2 221,09 zł. Była to wartość najwyższa w całym analizowanym okresie.

Sytuacja gminy na tle innych jednostek administracyjnych przedstawiała się mniej korzystnie:

- dochód własny na 1 mieszkańca kraju wynosił w 2019 roku 2 266,00 zł,
- dochód na 1 mieszkańca województwa 2 421,60 zł
- dochód na 1 mieszkańca powiatu żagańskiego wynosił mniej, tj. 2 200,90 zł.

Głównym źródłem dochodów gminy są **dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem**. Z tego tytułu gmina uzyskiwała w 2019 roku ok. 12,09 mln zł, co stanowiło 34,7% dochodów. W 2012 roku udział dochodów z działu 756 w ogóle dochodów gminy kształtował się na nieco wyższym poziomie (41,2%). Ponadto w 2019 r. największe dla gminy, pod względem wysokości, dochody klasyfikowane były w dziale 855 rodzina (8,8 mln zł, 25,3%), 758 różne rozliczenia (6,4 mln zł; 18,5%), dziale rolnictwo i łowiectwo (2,03 mln zł; 5,8%) oraz w dziale 600 transport i łączność (1,6 mln zł, tj. 4,6% dochodów gminy).

Natomiast w przypadku wydatków z budżetu gminy Żagań w 2019 r. największy jest udział wydatków klasyfikowanych w dziale 855 rodzina (9,24 mln zł, tj. 28,3% ogółu wydatków gminy w tym roku) oraz 801 oświata i wychowanie (ok. 8,15 mln zł, tj. 25,0% wydatków). Znaczącą kategorię wydatków gminy stanowiły również wydatki w dziale 900, gospodarka komunalna i ochrona środowiska (ok. 3,5 mln zł, tj. 10,7%), w dziale 600, transport i łączność (ok. 3,06 mln zł, tj. 9,4%), jak również w dziale 750, administracja publiczna (2,98 mln zł, 9,1%) oraz w dziale 852, pomoc społeczna (2,2 mln zł, tj. 6,8%)⁴.

⁴ Diagnoza strategiczna uwarunkowań rozwojowych gminy Żagań, listopad 2020

3.2. Rynek pracy

Liczba osób pracujących⁵ na terenie gminy Żagań wg danych GUS wynosiła w 2019 roku 380 osób. Na przestrzeni lat 2012-2019 widoczny był znaczny spadek liczby pracujących, choć liczebność tej kategorii fluktuowała. Maksymalny poziom 597 osób pracujących miał miejsce w 2013 roku, minimalny poziom pracujących osiągnięto w 2015 roku, gdy ich liczba wynosiła 325 osób. Oznacza to, że większość osób mieszkających na terenie gminy Żagań pracuje poza jej granicami.

Pod względem płciowym zbiorowość pracujących w gminie w 2019 roku tworzyło 169 mężczyzn i 211 kobiet, co oznacza, że kobiety posiadały przewagę nad mężczyznami. W latach 2012-2019 liczba pracujących mężczyzn w gminie zmniejszyła się o 36,94%, podczas gdy liczba pracujących kobiet spadła o 26,22%. Kobiety stanowiły w 2019 roku 55,5% pracujących.

Tabela 3. Pracujący w gminie Żagań w latach 2012-2019

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Zmiana
pracujący ogółem									
Gmina Żagań	554	597	390	325	361	353	397	380	- 31,41%
pracujący mężczyźni									
Gmina Żagań	268	248	172	149	169	161	180	169	- 36,94%
pracujące kobiety									
Gmina Żagań	286	349	218	176	192	192	217	211	- 26,22%
udział kobiet w ogóle pracujących									
Gmina Żagań	51,62%	58,46%	55,90%	54,15%	53,19%	54,39%	54,66%	55,53%	

Źródło: GUS/BDL

⁵ Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez zakładów osób fizycznych o liczbie pracujących do 5 osób (dla lat 1995-1998); bez zakładów osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą o liczbie pracujących do 9 osób (dla 1999 r.); bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób (od 2000 r.). W 2004 i 2005 r. dla gmin miejsko-wiejskich sporządzane jest jedno sprawozdanie, brak informacji dla części miejskiej i części wiejskiej. Wg faktycznego miejsca pracy (dla lat 1995-2003); wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności (od 2004 r.) – wyjaśnienie GUS.

W 2019 roku w rejestrze osób bezrobotnych w gminie wiejskiej Żagań wg danych GUS pozostawało 147 mieszkańców. W porównaniu do 2012 roku liczba zarejestrowanych bezrobotnych w gminie **zmniejszyła się o 293 osoby, tj. o 66,6%**. W całym analizowanym okresie widoczny jest stały trend spadkowy.

Ogółem zbiorowość bezrobotnych w 2019 roku tworzyło 52 mężczyzn i 95 kobiet. W obydwu kategoriach płciowych nastąpił spadek liczebności zarejestrowanych osób bezrobotnych. W latach 2012-2019 liczba bezrobotnych mężczyzn w gminie Żagań zmniejszyła się o 71,7%, podczas gdy spadek liczby bezrobotnych kobiet wyniósł 62,89%. Struktura bezrobotnych w tym okresie uległa zmianie. W 2012 roku mężczyźni stanowili 42% osób zarejestrowanych, zaś kobiety 58%. W 2019 roku udział mężczyzn w ogóle bezrobotnych zmniejszył się do 35%, natomiast udział kobiet wzrósł do 65%.

Tabela 4. Bezrobotni zarejestrowani w gminie Żagań w latach 2012-2019

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Zmiana
ogółem	440	478	405	302	256	178	152	147	-66,59%
mężczyźni	184	217	185	121	94	60	49	52	-71,74%
kobiety	256	261	220	181	162	118	103	95	-62,89%

Źródło: GUS/BDL

W latach 2012-2019 udział osób bezrobotnych w ogóle mieszkańców gminy wiejskiej Żagań w wieku produkcyjnym systematycznie się zmniejszał, osiągając w 2019 roku poziom 3,1%. Była to wartość nieco wyższa na tle miasta Żagań i województwa, ale niższy od średniej krajowej i powiatowej.

4. Sytuacja mieszkaniowa

W 2018 roku na terenie gminy wiejskiej Żagań znajdowało się 1513 budynków mieszkalnych, a zasoby mieszkaniowe w gminie tworzyło 2 420 mieszkań, składających się z 10 488 izb o łącznej powierzchni 203 930 m². **Analiza danych dotyczących zasobów mieszkaniowych w latach 2012-2018 wskazuje na rozwój gminy w tym obszarze.** W analizowanym okresie liczba budynków mieszkalnych w gminie **zwiększyła się o 7,53 %**,

mieszkań o 4,63%, a izb o 6,24%. Całkowita powierzchnia użytkowa mieszkań wzrosła w latach 2012-2018 o 7,58%. W roku 2019 wg GUS liczba budynków mieszkaniowych wzrosła do 1580⁶.

Tabela 5. Budynki mieszkalne i zasoby mieszkaniowe w gminie w latach 2012-2018

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Zmiana
budynki mieszkaniowe								
Gmina Żagań	1 407	1 415	1 429	1 446	1 477	1 493	1 513	7,53%
mieszkania								
Gmina Żagań	2 313	2 321	2 335	2 352	2 384	2 400	2 420	4,63%
izby								
Gmina Żagań	9 872	9 919	10 003	10 105	10 277	10 370	10 488	6,24%
powierzchnia użytkowa mieszkań (m²)								
Gmina Żagań	189 556	190 845	192 700	195 243	199 088	201 252	203 930	7,58%

Źródło: GUS/BDL

Według stanu na dzień 31.12.2019 r. w zasobie mieszkaniowy Gminy Żagań **znajdowało się 41 lokali mieszkalnych** o łącznej powierzchni użytkowej 2 230,67 m², w tym 8 lokali, w ramach najmu socjalnego, o łącznej powierzchni użytkowej 275,52 m.⁷

W 2018 roku na 1000 mieszkańców gminy Żagań przypadało 330,6 mieszkań, tj. o 6,7 mieszkania więcej niż w 2012 roku. Był to wynik niższy na tle analizowanych jednostek: niższy niż średnia dla Polski (380,5 mieszkania na 1000 ludności), województwa lubuskiego (371,6 mieszkania), powiatu żagańskiego (372,2 mieszkania).

Rozwój mieszkalnictwa i stopniowa poprawa sytuacji mieszkaniowej sprawiła, że w latach 2012-2018 we wszystkich jednostkach administracyjnych nastąpił kilkuprocentowy wzrost wskaźnika liczby mieszkań na 1000 mieszkańców. Wartości wskaźników wzrosły w analizowanym okresie, o ile jednak w przypadku gminy wiejskiej Żagań liczba mieszkań w przeliczeniu na 1000 mieszkańców zwiększyła się o 6,7 mieszkania, to w skali kraju był to wzrost o 24,4 mieszkania, w województwie o 23,13 mieszkania zaś w powiecie o 18,1 mieszkania.

⁶ Diagnoza strategiczna uwarunkowań rozwojowych gminy Żagań, listopad 2020

⁷ Raport o stanie Gminy Żagań za rok 2019

5. Kultura, sport i rekreacja

Według danych GUS w 2018 roku na terenie gminy Żagań działalność prowadziło 6 klubów sportowych, w których funkcjonowało 6 sekcji.

- Klub Sportowy Beskid Bożnów,
- Ludowy Zespół Sportowy Klub Sportowy Tomaszowo,
- Ludowy Zespół Sportowy Czarni Jelenin,
- Ludowy Zespół Sportowy Kwis Trzebów,
- Klub Sportowy Sparta Miodnica,
- Ludowy Zespół Sportowy Klub Sportowy Pożarów.⁸

Wg danych GUS w porównaniu do 2012 roku liczba klubów sportowych i sekcji w gminie wzrosła o 4 podmioty. Natomiast kadre klubów sportowych w 2018 roku tworzyło 7 trenerów (o 7 więcej niż w 2012 roku), 3 instruktorów sportowych (o 2 tj. 200% więcej niż w 2012 roku) i 5 innych osób prowadzących zajęcia sportowe (o 4, tj. 400 % więcej niż w 2012 roku).

Tabela 6. Kluby sportowe, sekcje sportowe oraz kadra klubowa w gminie Żagań w latach 2012-2018

	2012	2014	2016	2018	Zmiana
kluby					
Gmina Żagań	2	4	5	6	200,00%
sekcje sportowe					
Gmina Żagań	2	4	5	6	200,00%
trenerzy					
Gmina Żagań	0	3	7	7	
instruktorzy sportowi					
Gmina Żagań	1	2	0	3	200,00%
inne osoby prowadzące zajęcia sportowe					
Gmina Żagań	1	1	0	5	400,00%

Źródło: GUS/BDL

Wg danych GUS kluby sportowe gminy Żagań liczyły w 2018 roku 216 członków i 165 ćwiczących. W obu przypadkach liczby te znacznie zwiększyły się w okresie 2012-2018:

- liczba członków wzrosła o 881,82%,
- liczba ćwiczących o 292,86%.

Upowszechnianiem wiedzy i kultury w gminie Żagań zajmuje się Gminna Biblioteka Publiczna w Dietrzychowicach oraz jej filie w:

⁸ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Żagań

- Filia Bożków;
- Filia Bukowina Bobrzańska;
- Filia Gorzupia;
- Filia Jelenin;
- Filia Łozy;
- Filia Miodnica;
- Filia Rudawica.

W październiku 2019 r. rozpoczął się remont filii w Rudawicy. Biblioteka na czas remontu została przeniesiona do Świetlicy Wiejskiej w Rudawicy. Środki na remont Biblioteki zostały pozyskane z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.⁹

W 2019 roku placówki biblioteczne wg danych GUS dysponowały księgozbiorem na poziomie 65 146 woluminów. W porównaniu do 2012 roku księgozbiór bibliotek zmniejszył się o 8,39%. W analizowanym okresie spadła również liczba wypożyczeń w ciągu roku (o 42,85%) oraz liczba czytelników (o 11,98%).

Tabela 7. Biblioteki i filie w gminie Żagań w latach 2012-2019

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	zmiana
biblioteki i filie									
Gmina Żagań	7	7	7	7	8	8	8	8	14,29%
księgozbiór (wol.)									
Gmina Żagań	71 114	70 456	68 538	67 738	68 664	67 874	66 845	65 146	-8,39%
wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz (wol.)									
Gmina Żagań	28 576	25 448	23 288	22 402	21 723	19 738	19 947	16 332	-42,85%
czytelnicy w ciągu roku									
Gmina Żagań	1 227	1 229	1 203	1 124	1 207	1 158	1 083	1 080	-11,98%

Gminna Biblioteka Publiczna prowadzi centralne katalogowanie książek w programie MAK+ dla wszystkich placówek. Przez cały rok prowadzone są warsztaty plastyczne związane ze zbliżającym się np. świętem lub porą roku, czytelnicy mogą wykonywać różnego rodzaju prace plastyczne uczyć się nowych technik malowania, dekorowania. **Przez cały rok działa akcja „Książka na telefon”, dowóz zamówionych książek do domu seniorom, niepełnosprawnym.** Bibliotekarz pomaga czytelnikom w nauce, przy tworzeniu projektów oraz tworzeniu prezentacji. Biblioteka prowadzi wystawy w gablocie dotyczące znanych ludzi oraz obchodzonych rocznic lub świąt, a bibliotekarz prowadzi księgę wycinków z gazet z

⁹ Raport o stanie Gminy Żagań za rok 2019

informacjami o gminie i miejscowości. Biblioteka wypożycza piny do platformy LEGIMI z darmowym dostępem do e-booków.¹⁰

Na terenie gminy Żagań funkcjonują świetlice wiejskie, które realizują zadania własne gminy z zakresu krzewienia i rozpowszechniania kultury. Świetlice znajdują się w miejscowościach:

- Bożnów,
- Bukowina Bobrzańska,
- Dzietrychowice,
- Jelenin,
- Miodnica,
- Stary Żagań,
- Chrobrów.

6. Bezpieczeństwo publiczne

Na terenie Gminy Żagań funkcjonują 4 Ochotnicze Straże Pożarne:

- OSP JELENIN – 10 strażaków,
- OSP MIODNICA jednostka systemowa – 20 strażaków,
- OSP DZIETRZYCHOWICE jednostka systemowa – 25 strażaków.
- OSP TRZEBÓW – 18 strażaków.

W 2019 roku Ochotnicze Straże Pożarne wyjeżdżały 84 razy na akcje ratownicze. Najwięcej wyjazdów zostało zanotowanych w OSP Dzietrychowice¹¹.

Ochotnicze Straże Pożarne łącznie posiadają 5 pojazdów pożarniczych.

Analiza porównawcza gminy Żagań z innymi podobnymi gminami wskazuje m. in. na wyższy poziom przestępstw popełnianych przeciwko mieniu. W 2018 roku na 10 tys. mieszkańców gminy Żagań stwierdzono 119 takich przestępstw, przy średniej w grupie porównawczej wynoszącej 56 przestępstwa.

¹⁰ Raport o stanie Gminy Żagań za rok 2019

¹¹ Raport o stanie Gminy Żagań za rok 2019

Tabela 8. Wybrane dane odnoszące się do sfery bezpieczeństwa publicznego

Wskaźnik	Obszar	2014	2015	2016	2017	2018
Przestępstwa stwierdzone przez Policję w zakończonych postępowaniach przeciwko życiu i zdrowiu na 10 tys. mieszkańców	Gmina Żagań	6,9	4,7	5,1	2,9	4,8
	Grupa porównawcza	4,7	3,9	4,1	4,2	4,8
Przestępstwa stwierdzone przez Policję w zakończonych postępowaniach przeciwko mieniu na 10 tys. mieszkańców	Gmina Żagań	105	91	117	110	119
	Grupa porównawcza	74	73	61	55	56
Przestępstwa drogowe stwierdzone przez Policję w zakończonych postępowaniach na 10 tys. mieszkańców	Gmina Żagań	27,3	23,0	24,6	18,0	21,0
	Grupa porównawcza	25,5	22,1	21,6	20,0	20,4

Źródło: <https://www.systemanaliz.pl/>

7. Działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żaganiu realizuje zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej (ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej Dz. U. z 2020r., poz. 1876) ramach ustawy realizuje zadania polityki społecznej w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej. Wykonuje zadania gminy, które określa ustawa o pomocy społecznej i inne ustawy w ramach zadań własnych i zleconych;

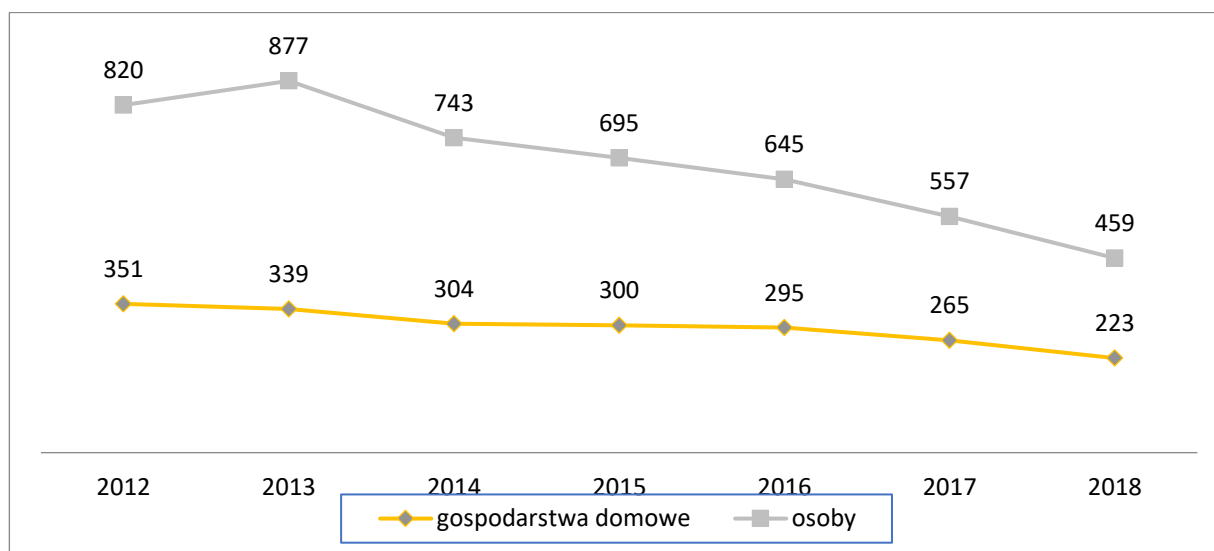
- ustawa o pomocy społecznej;
- ustawa o świadczeniach rodzinnych,
- ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- ustawa o dodatkach mieszkaniowych,
- ustawa o prawie energetycznym,
- ustawa „ Za życiem”,
- program „Rodzina 500+”,
- dobry start 300+,
- ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- ustawa o karcie dużej rodziny,
- program operacyjny pomoc żywnościowa 2014-2020,

- ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawa z dnia 31 marca 2020r o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw.

Dane Głównego Urzędu Statystycznego wskazują, że w 2018 roku w gminie Żagań ze **środowiskowej pomocy społecznej** korzystały 223 gospodarstwa domowe, liczące łącznie 459 osób. W analizowanym okresie czasu maksymalna liczba gospodarstw domowych i osób objętych środowiskową pomocą społeczną wystąpiła w 2013 roku; z pomocy skorzystały wtedy 339 gospodarstw domowych i 877 osób.

W liczbie gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w gminie Żagań w latach 2012-2018 widoczna była tendencja malejąca. Ogółem liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w gminie w 2018 roku była o 36,47% niższa niż w 2012 roku. W przypadku osób korzystających z pomocy również wystąpiła również tendencja malejąca, a ponadto jej dynamika okazała się większa – w latach 2012-2018 liczba osób objętych pomocą zmniejszyła się o 44,02%.

Rysunek 3. Gospodarstwa domowe i osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej w gminie Żagań w latach 2012-2018

Źródło: GUS/BDL

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

GOPS w Żaganiu realizuje zadania mając na względzie sytuację kryzysową i wynikające z niej ograniczenia, dostosowuje się do aktualnych potrzeb, możliwości i zasobów. Odpowiada na potrzeby osób i rodzin, które są w zainteresowaniu ośrodka pomocy społecznej. Skala potrzeb społecznych oraz możliwości ich zaspokajania jest obszerna, część osób i rodzin korzystających ze wsparcia pomocy społecznej usamodzielniała się jednakże zgłaszają się nowe środowiska potrzebujące różnych form wsparcia ze szczególnym uwzględnieniem; ubóstwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności oraz długotrwałej i ciężkiej choroby, przemocy w rodzinie, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, alkoholizmowi i narkomanii, zdarzenia losowego, klęski żywiołowej, ekologicznej.

Celem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żaganiu jest:

- wspieranie osób i rodzin w przezwycięzeniu trudnej sytuacji życiowej,
- udzielanie pomocy i wsparcia finansowego osobom i rodziną, które nie posiadają własnych dochodów,
- udzielanie pomocy i wsparcia finansowego osobom i rodzinom o niskich dochodach,
- udzielanie pomocy i wsparcia osobom i rodziną z niepełnosprawnością,
- udzielenie pomocy i wsparcia osobom w podeszłym wieku (emerytom i rencistom)
- udzielenie pomocy i wsparcie osobom i rodzinom z problemami i uzależnieniem
- wsparcie dla osób i rodzin dotkniętych przemocą,
- praca socjalna.

Działania skierowane są w kierunku przyznawania i wypłacania świadczeń z pomocy społecznej, pomocy rzeczowej, udzielaniu schronienia, zapewnienie ubrania, posiłku, interwencję kryzysową, świadczenie usług opiekuńczych, opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne oraz praca socjalna prowadzona w oparciu o diagnozę potrzeb rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej. Realizujemy zadania z dziedziny wsparcia

instrumentalnego, które polega na zorganizowaniu pomocy usługowej tj; meble, odzież, sprzęt AGD, wsparcie informacyjne tj. praca z psychologiem terapeutą.

Współpraca z instytucjami i organizacjami pozarządowymi wspiera działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żaganiu, wiedza jaką dysponują inne podmioty zajmujące się pomocą i wsparciem dla osób i rodzin takie jak: PCPR, PUP, CARITAS, służba zdrowia(szpitale, przychodnie, ośrodki terapeutyczne), oświata (pedagog szkolny, wychowawcy i nauczyciele), sąd, kuratorzy i policja stanowi ważny element w procesie wytyczania kierunków dalszego rozwoju systemu pomocy społecznej.

III KIERUNKI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

1. Kierunki planowania strategicznego

1.1 Wspieranie rodziny

Rodzina to podstawowa grupa społeczna dla rozwoju i funkcjonowania, to najlepsze naturalne środowisko, w którym dziecko otoczone jest opieką i ma możliwość zaspokajania swoich potrzeb. Rodzina oddziałuje na dziecko w sposób świadomy i nieświadomy przekazując mu system wartości, tradycje, ukierunkowuje jego przyszłą aktywność. Jednak dokonujące się zmiany w życiu społecznym i gospodarczym niosą za sobą wiele skutków pozytywnych, ale pogłębiają też wiele zjawisk negatywnych takich jak: bezrobocie, uzależnienia, przemoc, przestępczość, które przyczyniają się do rozpadu rodziny. Dlatego nawet niewielkie zaburzenie może powodować destabilizację w rodzinie. Destrukcyjne przerwanie łańcucha więzi rodzicielsko – opiekuńczych prowadzi do zakłócenia relacji międzyludzkich.

Rodzina i dziecko są chronione zarówno w ustawodawstwie polskim, jak i międzynarodowym. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w art. 18 stanowi, że małżeństwo, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej. Kolejne artykuły Konstytucji konkretyzują to stwierdzenie, odnosząc je do różnych aspektów życia rodzinnego. Innymi regulacjami prawnymi związanymi z problematyką rodziny są kodeksy: rodzinny i opiekuńczy, karny, cywilny, pracy. oraz ratyfikowane przez Polskę akty międzynarodowe takie jak Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, Europejska Karta Społeczna, konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów

Zjednoczonych. Ponadto realizacja polityki wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej opiera się między innymi na poniższych aktach prawnych: • Ustawa o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r. • Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. • Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 r. • Ustawa o świadczeniach rodzinnych z dnia 28 listopada 2003 r. • Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 r. • Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi • Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomani • Ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci z dnia 11 lutego 2016 r. • Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do ich wypełniania. Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Zgodnie z Ustawą, wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji. Rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych zapewnia się wsparcie polegające w szczególności na: - analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie; - wzmocnieniu roli i funkcji rodziny; - rozwijaniu umiejętności opiekuńczo – wychowawczych rodziny; - podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny; - pomocy w integracji rodziny; - przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny; - dążeniu do reintegracji rodziny.

Główną jednostką organizacyjną zajmującą się szeroko rozumianym wspieraniem rodziny stanowi Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, który służy pomocą rodzinom z Gminy znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, prowadzi działania zmierzające do zaspokojenia niezbędnych ich potrzeb i umożliwiające życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Do Ośrodka mogą zgłaszać się po pomoc wszystkie osoby, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej, w szczególności z powodu: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej choroby, bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych. Ponadto, Ośrodek udziela pomocy opuszczającym zakłady karne, ofiarom zdarzeń losowych i sytuacji kryzysowych, klęsk żywiołowych lub ekologicznych, a także osobom i rodzinom z problemem alkoholowym, problemem narkomanii oraz przemocy w rodzinie.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żaganiu, poza realizacją zadań wynikających z ustawy o pomocy społecznej, realizuje szereg dodatkowych zadań, między innymi: wypłaca świadczenia rodzinne, obsługuje Fundusz Alimentacyjny, wypłaca dodatki mieszkaniowe oraz dodatek energetyczny, koordynuje gminne programy i realizuje wybrane zadania tych programów (Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii), prowadzi obsługę administracyjną Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw przeciwdziałania przemocy, a także realizuje Program Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej „Wspieraj Seniora” „Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej”, Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa współfinansowany z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym.

W ramach wspierania rodziny Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje z innymi służbami takimi jak: szkoły, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policja, Zespół Interdyscyplinarny, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Sąd Rejonowy w Żaganiu.

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Potrzeby osób i rodzin korzystających z pomocy powinny zostać uwzględnione jeżeli odpowiadają celom i mieszczą się w możliwościach pomocy społecznej. Ustawa o pomocy społecznej wyróżnia następujące formy pomocy: pomoc pieniężną, pomoc niepieniężną. Pomoc niepieniężna: praca socjalna, bilet kredytowany, składki na ubezpieczenie zdrowotne, składki na ubezpieczenia społeczne, pomoc rzeczowa, w tym na ekonomiczne usamodzielnienie, sprawienie pogrzebu, poradnictwo specjalistyczne, interwencja kryzysowa, schronienie,

posiłek, niezbędne ubranie, usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w ośrodkach wsparcia oraz w rodzinnych domach pomocy, specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz w ośrodkach wsparcia, mieszkanie chronione, pobyt i usługi w domu pomocy społecznej, pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia.

Dane dotyczące realizacji ustawy o dodatkach mieszkaniowych. Dodatek mieszkaniowy jest formą pomocy dla osób najuboższych, przysługujący osobom uprawnionym, tj.: najemcom oraz podnajemcom lokali mieszkalnych, (dotyczy to zarówno mieszkań będących własnością miasta - czyli lokali komunalnych, mieszkań zakładowych, czy też mieszkań w domu prywatnym czynszowym jak i mieszkań wynajmowanych na wolnym rynku), członkom spółdzielni mieszkaniowych zamieszkującym na podstawie spółdzielczego prawa do lokalu mieszkalnego, osobom zajmującym lokale mieszkalne w budynkach stanowiących ich własność i właścicielom lokali mieszkalnych, innym osobom mającym tytuł prawny do zajmowanego lokalu mieszkalnego i ponoszącym wydatki związane z jego zajmowaniem (na podstawie umowy użyczenia), osobom zajmującym lokal mieszkalny bez tytułu prawnego, oczekującym na przysługujący im lokal zamienny albo socjalny. Otrzymanie dodatku mieszkaniowego jest uwarunkowane spełnianiem kryterium dochodowego, jak i zależy od powierzchni zajmowanego lokalu.

1. Tabela 9

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
DODATKI MIESZKANIOWE				
Liczba gospodarstw domowych	1	19	20	13
Kwota świadczeń w złotych	2	33 562	29 395	25 199
DODATKI ENERGETYCZNE				
Liczba gospodarstw domowych	3	9	9	6

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
Kwota świadczeń w złotych	4	1 015	1 097	828

Dane dotyczące realizacji ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego (w skrócie: świadczenie z FA) przysługują osobie uprawnionej, tj. jest dziecku, które ma zasądzone od rodzica alimenty (mogą to być również alimenty na podstawie ugody zawartej przed sądem), jeżeli egzekucja alimentów jest bezskuteczna. Świadczenia z FA przysługują na dziecko do ukończenia przez nie 18 lat. Na dziecko starsze świadczenia przysługują do ukończenia 25 lat pod warunkiem, że uczy się ono w szkole lub szkole wyższej. Na dziecko posiadające orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności, którego rodzic nie płaci zasądzonych alimentów, świadczenia przysługują bez względu na wiek dziecka.

1. Wykres osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego w GOPS Żagań

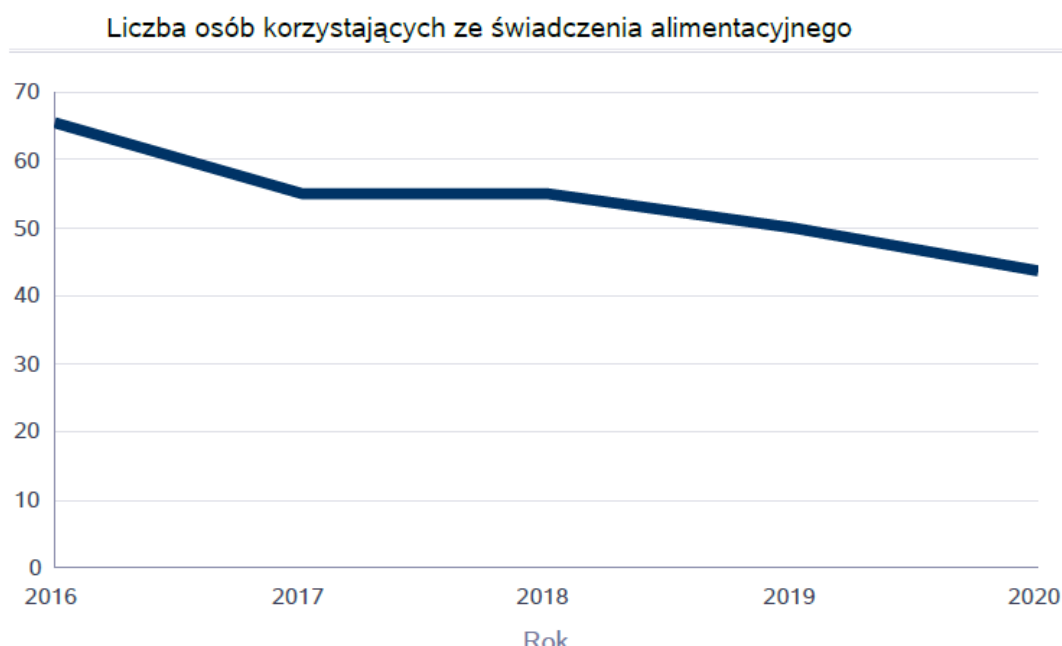

Tabela10

Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego w poszczególnych latach.

	Liczba osób				
	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego	66	55	55	50	44

Dane dotyczące realizacji ustawy o świadczeniach rodzinnych. Zasiłek rodzinny przysługuje, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza kwoty 539 zł. Gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności, zasiłek rodzinny przysługuje, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza kwoty 623 zł. Do zasiłku rodzinnego przysługują dodatki z tytułu: urodzenia dziecka, opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego, samotnego wychowywania dziecka, wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej, kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego, rozpoczęcia roku szkolnego, podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania. Świadczeniem rodzinnym jest także jednorazowa zapomoga z tytułu rodzenia się dziecka żywego. W skład świadczeń rodzinnych wchodzi również świadczenia opiekuńcze, takie jak: zasiłek pielęgnacyjny, specjalny zasiłek opiekuńczy, świadczenie pielęgnacyjne.

Trudna sytuacja materialna rodzin wielodzietnych i niepełnych wpływa na ich funkcjonowanie opiekuńczo-wychowawcze. Należy zabezpieczyć takie warunki życia, aby wspierać ich funkcjonowanie.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w gminie Żagań realizuje zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku. Ustawa kładzie nacisk na pracę z rodziną celem niedopuszczenia do odebrania dziecka. W związku z tym wprowadzona została instytucja asystenta rodziny, którego zadaniem jest poprawa całościowego funkcjonowania rodziny oraz udzielanie jej pomocy w wielu obszarach: socjalnym, psychologicznym, wychowawczym, czy też ekonomicznym. W GOPS Żagań w 2020 roku w ramach realizacji ustawowego zadania zatrudniony był jeden asystent rodziny, który prowadził pracę w 10 rodzinach przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

1.2. Aktywność i integracja społeczna seniorów

Większość osób po 60 roku życia nie pracuje zawodowo. Dane demograficzne niestety wskazują, że społeczeństwo starzeje się. W przyszłości należy szczególną uwagę skupić na pomocy i aktywizacji tej właśnie grupy mieszkańców. Należy dołożyć wszelkich starań by

ograniczyć potencjalną i wysoce prawdopodobną marginalizację, wykluczenie i samowykluczenie tej kategorii mieszkańców gminy z życia społecznego. Pomoc społeczna dla tej grupy społecznej to wsparcie w środowisku zamieszkania seniorów.

Brak konieczności wychodzenia do pracy to dla osób starszych wolny czas, który trzeba zagospodarować, a co za tym idzie jest to zmiana sposobu życia, zmiana relacji społecznych i rodzinnych. Pojawia się też kwestia budowania pozycji społecznej seniora, która nie może już dłużej wynikać z wykonywanej przez niego pracy zawodowej. Aktywność społeczna osób starszych jest również szansą na stworzenie przez nich nowych relacji międzyludzkich, co przeciwdziała ich izolacji i samotności, dostarcza im satysfakcji oraz poczucia, że są potrzebni i mogą wiele dać innym. Taka aktywność to dla seniorów także możliwość rozwoju, zdobywania nowych doświadczeń życiowych, kompetencji.

Klub Seniora w Gminie Żagań to miejsce spotkań ludzi nie tylko w podobnym wieku, lecz także o wspólnych zainteresowaniach i energii do działania. Program zajęć klubu zależy od potrzeb, uzdolnień oraz własnej inwencji klubowiczów. Klub Seniora to nie tylko miejsce spędzania wolnego czasu i towarzyskiej integracji. Oferuje również wzajemną pomoc, dzielenie się doświadczeniami i wsparcie w trudnych życiowo sytuacjach.

Nie ulega wątpliwości, że wzrost liczby osób starszych wymaga zmian w zakresie polityki społecznej państwa. Konieczne są także zmiany w świadomości społeczeństwa i rozwijanie wśród dorosłych Polaków orientacji na przyszłość; – propagowanie idei zwiększonej odpowiedzialności za siebie na starość, odpowiedzialność za swoje ciało i psychę, wyrażającą się w stylu życia i w zachowaniach prozdrowotnych, kształtowanie relacji międzypokoleniowych, budowanie poczucia więzi społecznej, współodpowiedzialności i współzależności; – zwalczanie ageizmu, czyli dyskryminacji ze względu na wiek prowadzącej do wycofywania się osób starszych z różnych sfer życia.

Główne kierunki działań to przede wszystkim:

1. Stworzenie osobom starszym optymalnych warunków funkcjonowania społecznego czyli podjęcie działań mających na celu zdiagnozowanie potrzeb środowiska osób starszych — Zapewnienie osobom starszym przyjaznego środowiska — Rozszerzanie obszarów integracji ze społeczeństwem — Wyrównywanie szans w zakresie możliwości uczestnictwa w życiu

społecznym , tworzenie warunków do zachowania samodzielności i niezależności osób starszych. A Wspieranie inicjatyw tworzenia alternatywnych dla instytucjonalnych form opieki i pomocy osobom w podeszłym wieku — Wspieranie działań podejmowanych w zakresie likwidacji barier prawnych, finansowych, komunikacyjnych.

2. Wspieranie rehabilitacji zdrowotnej, społecznej osób starszych poprzez zapewnienie zwiększonego dostępu osób w podeszłym wieku do opieki medycznej ,w spieranie rozwoju usług rehabilitacji leczniczej.

3. Stwarzanie warunków dla rozwoju partnerstwa społecznego w obszarze problemów osób starszych tj . wspieranie inicjatyw partnerskich związanych z aktywizacją społeczną osób starszych ,budowanie sieci współpracy z instytucjami i organizacjami pozarządowymi w obszarze problemów osób starszych.

4. Edukacja społeczna: promocja zdrowego i bezpiecznego stylu życia , wspieranie działań sprzyjających pozytywnej zmianie społecznego postrzegania osób starszych — Edukacja i aktywizacja rodzin oraz środowisk lokalnych do działań samopomocowych.

1.3. Wsparcie osób niepełnosprawnych

Krajowy program działań na rzecz osób starszych Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo – Uczestnictwo – Solidarność, wskazuje iż polityka społeczna wobec osób starszych to „celowe, długofalowe i systemowe oddziaływanie państwa oraz innych podmiotów publicznych i niepublicznych na kształtowanie warunków prawnych, ekonomicznych oraz społecznych w celu tworzenia osobom starszym korzystnej dla nich sytuacji życiowej, dostosowanej do zmieniających się wraz z wiekiem potrzeb społecznych, ekonomicznych oraz opieki i ochrony zdrowia w każdym okresie życia osoby w starszym wieku”¹² . Politykę społeczną wobec osób starszych można też określić jako politykę senioralną, a więc „ogół działań organów administracji publicznej oraz innych organizacji i instytucji, które realizują zadania i inicjatywy kształtujące warunki godnego i zdrowego starzenia się”¹³.

¹² Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo - Uczestnictwo - Solidarność. s. 10.

¹³ USTAWA z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych poz. 1705

Osoby niepełnosprawne często doświadczają poczucia zależności, gdy inni muszą im pomagać, lub zupełnie wyręczać ich w czynnościach codziennych takich jak jedzenie, kąpanie, czy toaleta.

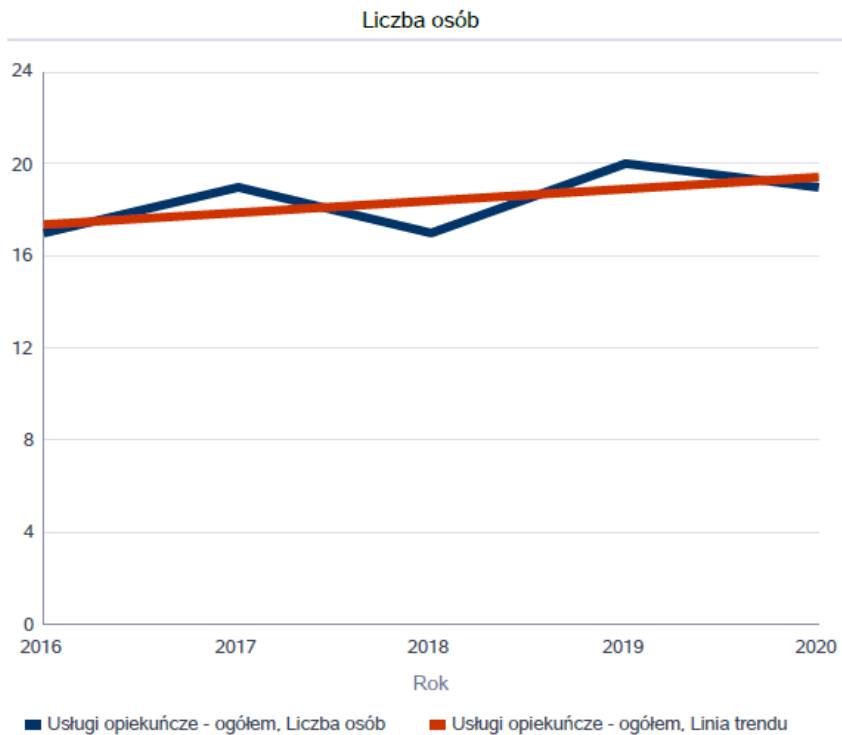
Aby pomóc osobom niepełnosprawnym należy zapoznać się z ich życiem, poznać środowisko, w którym przebywają. Należy zaplanować także pracę, która wspierać będzie odpowiednio do potrzeb i potencjału tego środowiska. Ustawa o pomocy społecznej wskazuje, że pomoc w formie usług przysługuje osobom samotnym, które z powodu wieku, choroby, niepełnosprawności lub innej przyczyny wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione. Usługi opiekuńcze mogą być przyznane osobom, które wymagają pomocy innych osób, a rodzina nie może takiej pomocy zapewnić. Usługi te polegają na pomocy w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, pielęgnacji oraz zapewnieniu kontaktu z otoczeniem.

Zgodnie z Ustawą o pomocy społecznej Rada gminy określa, poprzez podjęcie uchwały, szczegółowe warunki przyznawania pomocy w formie usług opiekuńczych i dokonywania odpłatności za świadczenie.

Tabela 11 wykres usługi opiekuńcze GOPS Żagań

Liczba osób korzystających ze usług opiekuńczych.

Rok	Liczba osób
2016	17
2017	19
2018	17
2019	20
2020	19

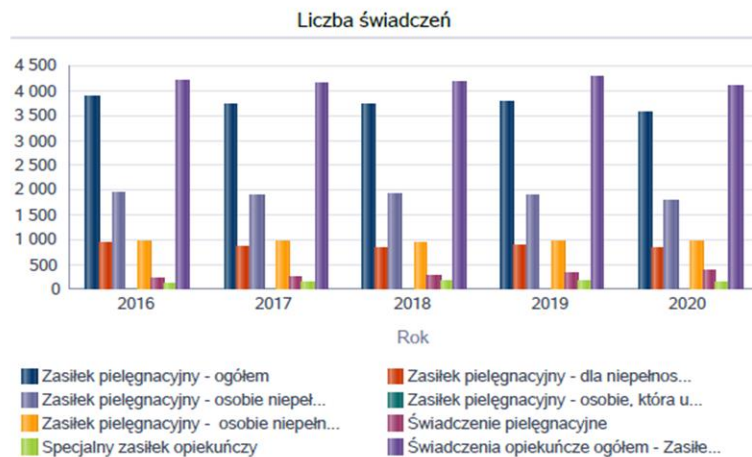

Pomoc świadczona osobom niepełnosprawnym w zakresie ustawy o świadczeniach rodzinnych przez GOPS w Żaganiu

Tabela 12 i wykres świadczenie pielęgnacyjne

Liczba świadczeń: świadczenie pielęgnacyjne, zasiłek pielęgnacyjny, zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka, dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 lat o różnych stopniach niepełnosprawności, zasiłek pielęgnacyjny dla osób, które ukończyły 75 lat, specjalny zasiłek opiekuńczy, zasiłek dla opiekuna.

Świadczenia opiekuńcze	Liczba świadczeń				
	2016	2017	2018	2019	2020
Zasiłek pielęgnacyjny - ogółem	3 862	3 737	3 723	3 770	3 563
Zasiłek pielęgnacyjny - dla niepełnosprawnego dziecka	935	872	843	892	824
Zasiłek pielęgnacyjny - osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności	1 955	1 885	1 928	1 904	1 767
Zasiłek pielęgnacyjny - osobie, która ukończyła 75 lat	24	24	18	12	12
Zasiłek pielęgnacyjny - osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia	948	956	934	962	960
Świadczenie pielęgnacyjne	235	270	299	324	387
Specjalny zasiłek opiekuńczy	111	126	160	173	124
Świadczenia opiekuńcze ogółem - Zasiłek pielęgnacyjny, świadczenia pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy	4 208	4 133	4 182	4 267	4 074

Na terenie Powiatu żagańskiego funkcjonują Jednostki wsparcia osób niepełnosprawnych spoza gminy, z oferty których korzystają mieszkańcy Gminy Żagań: Warsztaty Terapii Zajęciowej w Wiechlicach, Powiatowy środowiskowy Dom Samopomocy w Szprotawie, Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Żaganiu dzieci i młodzież upośledzona umysłowo, Powiatowy Zespół Orzekania o Niepełnosprawności w Żaganiu osoby, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Żaganiu dzieci i młodzież Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żaganiu.

1.4. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie powstała w celu zapobiegania łamaniu podstawowych praw człowieka jakim jest prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej.

Ustawa określa między innymi:

- 1) zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- 2) zasady postępowania wobec osób dotkniętych przemocą w rodzinie;
- 3) zasady postępowania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Definicja przemocy w rodzinie jaką podaje ustawa to taka, że przez przemoc w rodzinie należy rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Osobie dotkniętej przemocą w rodzinie udziela się bezpłatnej pomocy, w szczególności w formie:

- 1) poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego;
- 2) interwencji kryzysowej i wsparcia;
- 3) ochrony przed dalszym krzywdzeniem, przez uniemożliwienie osobom stosującym przemoc korzystania ze wspólnie zajmowanego z innymi członkami rodziny mieszkania oraz zakazanie kontaktowania się i zbliżania się do osoby pokrzywdzonej;
- 4) zapewnienia osobie dotkniętej przemocą w rodzinie bezpiecznego schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
- 5) badania lekarskiego w celu ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie oraz wydania zaświadczenia lekarskiego w tym przedmiocie;
- 6) zapewnienia osobie dotkniętej przemocą w rodzinie, która nie ma tytułu prawnego do zajmowanego wspólnie ze sprawcą przemocy lokalu, pomocy w uzyskaniu mieszkania.

Wobec osób stosujących przemoc w rodzinie stosuje się przewidziane w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie środki mające na celu zapobieganie ich kontaktowaniu się z osobami pokrzywdzonymi oraz oddziaływania korekcyjno-edukacyjne.

Działaniami mającymi na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w Gminie Wiejskiej Żagań, zajmuje się Zespół Interdyscyplinarny.

Podejście interdyscyplinarne ma na celu podejmowanie działań kompleksowych, przez z specjalistów różnych dziedzin, w celu pomocy rodzinom w wielu obszarach jej funkcjonowania. Instytucje zaangażowane w pracę Zespołu Interdyscyplinarnego to Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żaganiu, Policja, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych działająca przy Urzędzie Gminy w Żaganiu, Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej przy Sądzie Rejonowym w Żaganiu, placówki oświatowe.

Przemoc domowa zaburza wiele sfer życia rodziny, dotyczy aspektów psychologicznych, wychowawczych i edukacyjnych, zdrowotnych, ekonomicznych i prawnych. W związku z czym prac z rodziną dotkniętą przemocą musi być wielowymiarowa.

Procedura „Niebieskiej Karty” nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą. Procedura „Niebieskiej Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli instytucji działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Realizują oni procedurę „Niebieskiej Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego. Wszczęcie tej procedury następuje poprzez wypełnienie formularza „Niebieska Karta” A w przypadku powzięcia , w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych , podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny, bądź przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie.

Każda rodzina, w której wdrożono procedurę „Niebieskiej Karty” jest objęta wsparciem, w zależności od struktury rodziny i dominujących w niej problemów wsparcie to dotyczy pomocy małoletnim, pomocy w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi, pomocy psychologicznej itp. Każda rodzina jest monitorowana przez pracownika socjalnego i dzielnicowego.

Ze sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za okres I –XII 2020r wynikają następujące fakty:

Posiedzenia Zespołu Interdyscyplinarny w roku 2020r odbyły się sześciokrotnie, ogólna liczba osób objętych pomocą zespołu to 29, w tym 10 kobiet, 11 mężczyzn i 8 dzieci.

Posiedzenia grup roboczych odbyły się szesnastokrotnie. Na skutek ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy zamknięto 9 Niebieskich Kart. Gmina realizuje program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, również upowszechniania informacje w zakresie możliwości i form uzyskania m.in. pomocy: medycznej, psychologicznej, prawnej, socjalnej, zawodowej i rodzinnej.

W latach poprzednich osób objętych pomocą zespołu interdyscyplinarnego było zdecydowanie więcej, przedstawia się to następująco:

Tabela 13. Liczba osób objętych pomocą zespołu interdyscyplinarnego w gminie Żagań w latach 2017-2019

	2017 rok	2018rok	2019 rok
Ogółem liczba osób objętych pomocą zespołu interdyscyplinarnego	66	43	40
W tym kobiety	22	14	15
W tym mężczyźni	29	15	19
W tym dzieci	15	14	6

Zjawisko to może być związane ze zwiększeniem się świadomości społecznej, prowadzonych kampanii informacyjnych i edukacyjnych dotyczących zjawiska przemocy domowej.

Działaniami powiązаныmi z obszarem przeciwdziałania przemocy w rodzinie są działania polegające na szeroko rozumianym wspieraniu rodziny, poprzez pracę socjalną pracowników socjalnych, podejmowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych i prewencyjnych. Propagowanie informacji dotyczących zjawiska przemocy, wskazywanie miejsc umożliwiających uzyskanie pomocy i wsparcia, zarówno w sferze zdrowotnej, prawnej i psychologicznej.

Ze zjawiskiem występowania przemocy domowej są ściśle powiązane problemy nałogów, nadużywania substancji psychoaktywnych i alkoholu. Działania profilaktyczne w tej sferze są powiązane z zapobieganiem zachowań agresywnych i przemocowych.

1.5. Zdrowie psychiczne

Światowa Organizacja Zdrowia (ŚOZ) definiuje zdrowie psychiczne jako dobrostan, w którym jednostka realizuje swoje możliwości, potrafi poradzić sobie z różnorodnymi sytuacjami życiowymi, jest w stanie uczestniczyć w życiu społecznym oraz produktywnie pracować. Zdrowie psychiczne jest fundamentem dobrego samopoczucia i efektywnego funkcjonowania osoby w społeczeństwie. Tak więc, zdrowie psychiczne oznacza dużo więcej niż brak zaburzeń psychicznych. Zdrowie psychiczne opisuje szerokie spektrum doświadczeń człowieka, które są powiązane bezpośrednio i pośrednio ze zdrowiem w rozumieniu powszechnie znanej definicji przyjętej przez ŚOZ: "zdrowie to stan kompletnego dobrostanu fizycznego, psychicznego i społecznego, rozumianego nie tylko jako brak choroby czy niepełnosprawności". Z tej definicji wynika, że o pełnym zdrowiu można mówić tylko wtedy, jeśli bierze się pod uwagę czynniki i zjawiska z trzech równie ważnych obszarów: fizycznego, psychicznego i społecznego. 1

Biorąc pod uwagę powyższą definicję, funkcjonowanie społeczne w znacznej mierze determinuje samopoczucie psychiczne i ma wpływ na stan psychiczny człowieka i jego zdrowie.

W obszarze pomocy społecznej funkcjonują osoby, które mają sprzężone problemy związane z codziennym funkcjonowaniem, dotyczą one zarówno zdrowia, ograniczeń wynikających z niepełnosprawności, ograniczeń intelektualnych, zaniedbań edukacyjnych i wychowawczych, ubóstwa, braku prawidłowych wzorców w rodzinie. Problemy te niosą ze sobą konsekwencje takie jak bezrobocie, brak zdolności do podjęcia i utrzymania zatrudnienia, ubóstwo, nałogi. To z kolei zagraża jednostkom wykluczeniem społecznym, gorszym społecznym funkcjonowaniem i samopoczuciem psychicznym.

Mimo wielu zmian zachodzących w świadomości społeczeństwa, prowadzenia wielu kampanii informacyjnych przez środki masowego przekazu, na temat zdrowia psychicznego, jego profilaktyki i leczenia, nadal w społeczeństwie funkcjonują stereotypy i uprzedzenia

dotyczące tej sfery życia człowieka. Wiele osób z problemami i chorobami psychicznymi ma obawy przed udaniem się do specjalisty po pomoc, odczuwają lęk przed stygmatyzacją, ocenianiem i jeszcze głębszym wykluczeniem z życia społecznego. To z kolei powoduje pogłębianie się problemu danej osoby i jego większe cierpienie. Do najczęściej występujących chorób psychicznych należą depresja, schizofrenia, choroba afektywna dwubiegunowa, zaburzenia psychiczne związane z nadużywaniem alkoholu i substancji psychoaktywnych, choroba Alzheimera.

Do ośrodka pomocy społecznej wielokrotnie zgłaszają się osoby z zaburzeniami psychicznymi, bez postawionej diagnozy. Informacje o chorobie uzyskuje się z przedstawionych dokumentów, kart leczenia szpitalnego lub orzeczenia o stopniu niepełnosprawności. Działania pracowników ośrodka pomocy społecznej polegają na kompleksowym wsparciu takich osób. Począwszy od nakłonienia do udania się do specjalisty i wdrożenia leczenia, po załatwienie formalności związanych z uzyskaniem orzeczenia o stopniu niepełnosprawności oraz uprawnień do świadczeń z pomocy społecznej. W wielu przypadkach ośrodek pomocy społecznej wnioskuje do sądu o wydanie postanowienia o nakazie leczenia bez wyrażania zgody. Do działań ośrodka należy również wsparcie rodzin, w których choruje członek rodziny.

Celem ośrodka pomocy społecznej w sferze zdrowia psychicznego powinny być działania dążące do zwiększenia świadomości społecznej na temat zdrowia psychicznego oraz zapewnienie dostępu do pomocy dla osób z problemami i chorobami psychicznymi.

Ośrodek Pomocy Społecznej udziela osobom i rodzinom wsparcia w przezwyciężaniu skutków występowania choroby psychicznej poprzez ścisłą współpracę z Ośrodkiem Terapeutycznym „Profil” w Żaganiu, z lekarzem psychiatrą wykonującym zlecenia na wizyty domowe u pacjentów. Wsparcie dotyczy również innych obszarów funkcjonowania rodziny, społecznej, materialnej, zawodowej, rodzinnej.

1.6. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od alkoholu i substancji psychoaktywnych

Definicja. Według najnowszej klasyfikacji zespół uzależnienia od alkoholu jest chorobą chroniczną i postępującą, która zaczyna się i rozwija bez świadomości osoby zainteresowanej, polega na niekontrolowanym picciu napojów alkoholowych i może doprowadzić do przedwczesnej śmierci.

Skala zjawiska i analiza danych. Szacuje się, że w Polsce ok. 4 do 5 milionów ludzi żyje w rodzinach alkoholowych. Według najnowszych klasyfikacji zespół uzależnienia od alkoholu jest chorobą chroniczną i postępującą, która zaczyna się i rozwija bez świadomości osoby zainteresowanej. Szerzące się zjawisko alkoholizmu dotyczy każdej gminy i miasta na terenie całego kraju. W uzależnieniu nie ma znaczenia płeć, wiek, ani status intelektualny czy materialny. Jednakże osoby pozostające w obszarze zainteresowań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żaganiu szczególnie są narażone na uzależnienie się od alkoholu, gdyż jest to zjawisko sprzężone z innymi problemami, które się przenikają, wy wpływają jedne z drugich, tj.: zjawisko ubóstwa, bezrobocia, niepełnosprawności, bezradności w codziennym funkcjonowaniu, także choroby psychiczne i problemy rodzinne. Na obszarach wiejskich jest to szczególnie mocno widoczne zjawisko. Po transformacji ustrojowej wiele osób i rodzin z obszarów wiejskich pozostawiono bez pracy, nie stworzono im możliwości przystosowania się do nowo zaistniałych warunków. Ta część społeczeństwa nie potrafiąc wybrnąć z tej trudnej sytuacji, nie mając wyznaczonego kierunku działań zmierzających do przystosowania się do nowej rzeczywistości w wielu przypadkach uzależniła się właśnie od alkoholu.

Działania podejmowane na rzecz profilaktyki i przeciwdziałania problemów alkoholowych są podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych działającą w Urzędzie Gminy Żagań.

Do głównych celów komisji należą m. in.:

- udzielanie rodzinom, w którym występuje problem alkoholowy poradnictwa, pomocy i wsparcia;
- prowadzenie kampanii informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, w szczególności dla dzieci i młodzieży;

-praca z osobami podejrzanymi o uzależnienie od alkoholu, kierowanie na badania, motywowanie do współpracy w rozwiązywaniu problemu, edukowanie w zakresie zagrożeń i szkodliwości picia alkoholu;

Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych prowadzi procedury zobowiązania do leczenia odwykowego. Procedura może zostać uruchomiona jeśli jednocześnie wystąpi podejrzenie o uzależnienie od alkoholu i chociaż jedna z przesłanek wskazanych w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi:

- 1) rozkład życia rodzinnego
- 2) demoralizacja małoletnich
- 3) uchylanie się od pracy
- 4) systematyczne zakłócanie spokoju lub porządku publicznego.

Powyższe wytyczne sugerują, że samo uzależnienie nie jest wystarczającą przesłanką do uruchomienia procedury zobowiązania do leczenia odwykowego, dopiero w momencie, kiedy picie powoduje określone szkody społeczne GKDSPPA może podjąć działania w celu zobowiązania osoby do podjęcia leczenia odwykowego.

Kolejnym niezbędnym krokiem jest skierowanie na badanie przez biegłych i uzyskanie opinii w przedmiocie uzależnienia. Opinię taką wydają wspólnie, po przeprowadzonych badaniach, lekarz psychiatra i psycholog lub lekarz psychiatra i specjalista psychoterapii uzależnień.

Przykładowy schemat w procedurze zobowiązania do leczenia odwykowego

1. WSZCZĘCIE PROCEDURY-WNIOSK DO GMINNEJ KOMISJI-----
2. ROZMOWA Z WNIOSKODAWCĄ I ZBIERANIE MATERIAŁÓW DOWODOWYCH
3. ROZMOWA Z OSOBĄ ZOBOWIAZANĄ
4. BADANIE PRZEZ BIEGŁYCH
5. SKIEROWANIE WNIOSKU DO SĄDU
6. ROZPRAWA I POSTANOWIENIE SĄDU
7. ŚRODKI ODWOŁAWCZE-APELACJA DO SĄDU OKRĘGOWEGO

Efekty procedury są ściśle związane z motywacją i nastawieniem do problemu przez osobę objętą działaniami. Jeżeli poprzez kontakt z pracownikami komisji, z psychiatrą i psychologiem, z własną rodziną i osobami bliskimi, osoba dokona refleksji, uświadomi sobie,

że problem jej dotyczy, może skłonić się do podjęcia walki z uzależnieniem, poddać się dobrowolnie terapii odwykowej.

Rodziny osób z problemem uzależnienia od alkoholu pozostają w kręgu zainteresowań ośrodka pomocy społecznej. OPS ma możliwości objąć rodziną pracą socjalną, wsparciem finansowym, poradnictwem oraz działaniami motywującymi do podjęcia walki z uzależnieniem członka rodziny. Rodzina osoby uzależnionej jest silnie powiązana różnymi zależnościami z osobą pijącą i wypracowuje sobie różne sposoby aby się przystosować do funkcjonowania z członkiem rodziny uzależnionym od alkoholu.

Zjawisko współuzależnienia jest to zjawisko zaburzonej adaptacji do trudnej sytuacji, gdzie utrwalają się pewne specyficzne wzorce funkcjonowania, które rozwijają się w okresie utrzymania relacji z osobą uzależnioną.

W związku z tym, pomoc dla osób z problemem alkoholowym musi obejmować całą rodzinę, muszą to być działania kompleksowe i długotrwałe.

Zjawisko uzależnienia osób od zażywania substancji psychoaktywnych jest zjawiskiem trudnym do zdiagnozowania i oszacowania jego skali. Wiele informacji dotyczących tego problemu nie trafia do ośrodka pomocy społecznej. Problem ten dotyczy szczególnie ludzi młodych, często osób nieletnich. Rodziny nie zawsze sięgają po pomoc instytucjonalną, z różnych przyczyn. W środowiskach wiejskich, w małych, lokalnych społecznościach problemy tego typu są dla rodzin wstydlive, często rodzina nie wie jak ma postępować z członkiem rodziny sięgającym po substancje odurzające.

W przypadkach kiedy rodzina zwróci się o pomoc do ośrodka pomocy społecznej w sprawie członka rodziny uzależnionego od zażywania substancji psychoaktywnych, sprawa jest kierowana do sądu o wydanie postanowienia o przymusowym leczeniu w szpitalu psychiatrycznym. Obowiązku leczenia odwykowego nie ma, jednakże w przypadku zażywania narkotyków, następstwami tego są zmiany zachowania, zaburzenia psychiczne, występują często psychozy i objawy innych chorób psychicznych. Zaburzenia psychiczne, stanowiące źródło zagrożenia zdrowia i życia własnego, bądź osób z otoczenia są przesłanką do tego aby wydać postanowienie o podjęciu leczenia bez zgody osoby chorej.

W ośrodku terapeutycznym „Profil”, gdzie są kierowane osoby z problemami uzależnień, uzyskują tam wsparcie, pomoc terapeutyczną, psychologiczną, medyczną.

1.7. Wsparcie osób z problemem ubóstwa i wykluczenia społecznego.

Problem ubóstwa jest jednym z głównych problemów, z którymi borykają się beneficjenci pomocy społecznej. Wyznacznikiem wskazującym na fakt istnienia ubóstwa jest kryterium dochodowe dla osoby samotnie gospodarującej oraz dla osoby w rodzinie ustalone w ustawie o pomocy społecznej i podlegające waloryzacji co trzy lata. W roku 2020r obowiązują następujące kwoty: 701,00 zł dla osoby samotnie gospodarującej oraz 528,00 zł dla osoby w rodzinie. Są to kwoty, które uprawniają osoby i rodziny do korzystania ze świadczeń z pomocy społecznej i tym samym spełniają powód przyznania pomocy –ubóstwo.

Dane ilościowe dotyczące osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa zmieniają się w związku z licznymi zmianami zachodzącymi w kraju. Dotyczy to zjawisk społecznych, politycznych i gospodarczych.

Tabela 14. Poniższa tabela przedstawia powyższe zjawisko:

Rok Sprawozdawczy	2017	2018	2019	2020
Liczba osób korzystających z pomocy ogółem	375	325	331	295
Liczba rodzin	269	224	232	219
Liczba osób w tych rodzinach	560	469	462	424
Liczba osób , którym przyznano świadczenia z powodu ubóstwa	222	167	151	147

Jak wynika z przedstawionych danych, na przestrzeni czterech lat liczba osób i rodzin korzystających z pomocy zmniejszyła się. Związane jest to z wieloma czynnikami, również z rozszerzeniem wachlarza świadczeń wspierających rodziny takich jak świadczenie wychowawcze 500 plus, świadczenie uzupełniające dla osób niepełnosprawnych niezdolnych do samodzielnej egzystencji, świadczenia dla opiekunów niepełnosprawnych członków rodziny.

Katalog świadczeń z pomocy społecznej nie uległ zmianie. Wsparcie obejmuje przyznawanie zasiłków stałych, zasiłków celowych, specjalnych zasiłków celowych, zasiłków okresowych oraz realizację programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”.

W liczbie przyznawanych świadczeń również widać tendencję spadkową, przedstawiają to dane z corocznych sprawozdań MPR i PS:

Tabela 15.

Rok sprawozdawczy	2017	2018	2019	2020
Liczba osób pobierających zasiłek stały	89	79	78	65
Liczba osób pobierających zasiłek okresowy	127	94	125	98
Liczba osób pobierających zasiłek celowy	189	163	173	164
Liczba osób korzystających z posiłków	131	90	101	77

Problem ubóstwa jest związany z innymi problemami towarzyszącymi osobom i rodzinom pozostającym w zainteresowaniu ośrodka pomocy społecznej. Jednym z podstawowych takich problemów jest bezrobocie, zarówno osób samotnie gospodarujących jak i członków rodzin. Niepełnosprawność zwiększa ryzyko zagrożenia ubóstwem, niski poziom wykształcenia, brak umiejętności zawodowych, wiek zarówno młody jak i osób starszych a także nałogi takie jak alkoholizm czy sięganie po środki odurzające.

Zadaniem Ośrodka Pomocy Społecznej jest zapobieganie zjawiskowi ubóstwa, wspieranie osób i rodzin w najtrudniejszej sytuacji materialnej, zapobieganie wykluczeniu społecznemu oraz zjawisku wyuczzonej bezradności.

2. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest heurystyczną techniką analityczną służącą uporządkowaniu posiadanych informacji. W przypadku strategii rozwiązywania problemów społecznych stanowi efektywną metodę identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu pomocy społecznej oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją. Pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje, oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej. Analizę SWOT przeprowadzoną na potrzeby niniejszego dokumentu przedstawiono poniżej.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none">• Atrakcyjność Gminy pod względem przyrodniczym i turystycznym.• Rosnący poziom aktywności społecznej.• Poprawiająca się sytuacja materialna mieszkańców Gminy.• Funkcjonowanie na terenie Gminy placówki wsparcia dziennego dla osób starszych „Klub Seniora”.• Funkcjonowanie szkół podstawowych oraz przedszkola.• Rozwinięta działalność rolnicza w gminie; uprawy owoców i warzyw.• Funkcjonowanie Gminnej Komisji ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego.• Dobrze rozwinięta infrastruktura wodno-kanalizacyjna.• Rosnący poziom dochodów gminy.• Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi w obszarze polityki społecznej oraz z przedstawicielami kościoła.• Aktywnie działające Koła Gospodyń Wiejskich.	<ul style="list-style-type: none">• Nieodpowiednie zasoby mieszkań komunalnych w tym socjalnych.• Niekorzystne zmiany demograficzne, charakteryzujące się rosnącą liczbą osób w wieku senioralnym i rosnącym obciążeniem demograficznym.• Brak grup i ośrodków wsparcia dla rodzin i osób samotnie wychowujących dzieci.• Ograniczona pomoc dla osób starszych ze strony rodziny.• Istnienie barier utrudniających niepełnosprawnym codzienne życie, w tym architektonicznych.• Niewystarczające środki gminy na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none">• Rozwój turystyki w tym agroturystyki.• Skuteczniejsze pozyskiwanie środków finansowych z funduszy zewnętrznych,	<ul style="list-style-type: none">• Biurokracja w pomocy społecznej.• Starzejące się społeczeństwo.• Roszczeniowa postawa odbiorców pomocy społecznej.

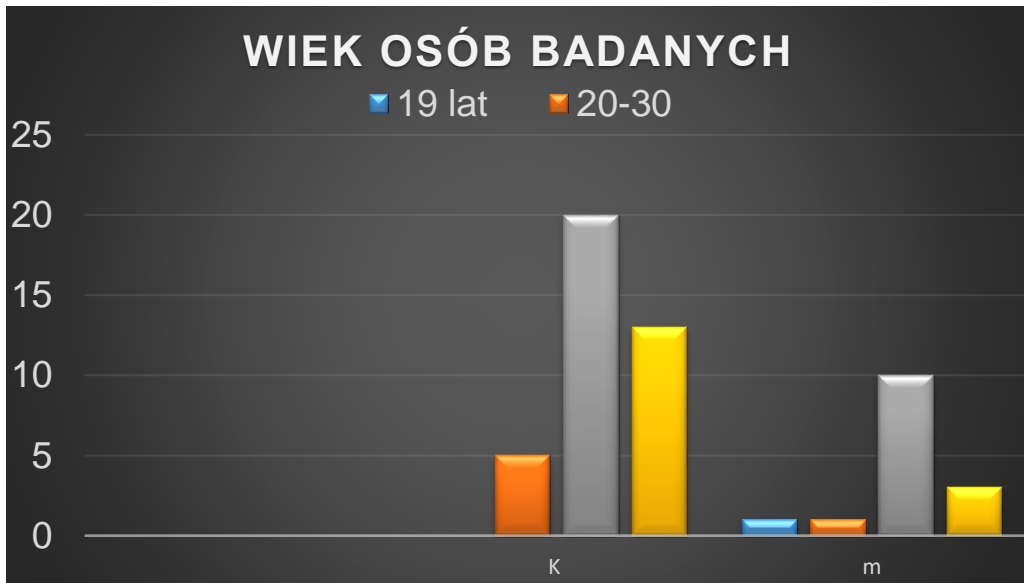
<p>m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie świadomości społecznej na temat uzależnień i przemocy domowej. • Wspieranie działań mających na celu aktywne uczestnictwo osób starszych w życiu społecznym. • Stałe podnoszenie kwalifikacji pracowników pomocy społecznej. • Dostępność do informacji oraz pomocy w przypadku doświadczenia przez mieszkańców problemów przemocy lub uzależnień. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost problemów opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach, zaburzenie więzi rodzinnych. • Rosnące zagrożenie uzależnieniami nie chemicznymi (internet, gry komputerowe, telefony komórkowe, cyberprzemoc). • Niski poziom aktywności osób bezrobotnych w poszukiwaniu pracy. • Emigracja zarobkowa osób młodych.
---	--

3. Analiza ankiet

Na potrzeby opracowania niniejszego dokumentu przeprowadzono badania ankietowe, do których wykorzystano 53 ankiety, wypełnione anonimowo przez mieszkańców. Ankiety zawierały pytania dotyczące sytuacji społecznej w gminie.

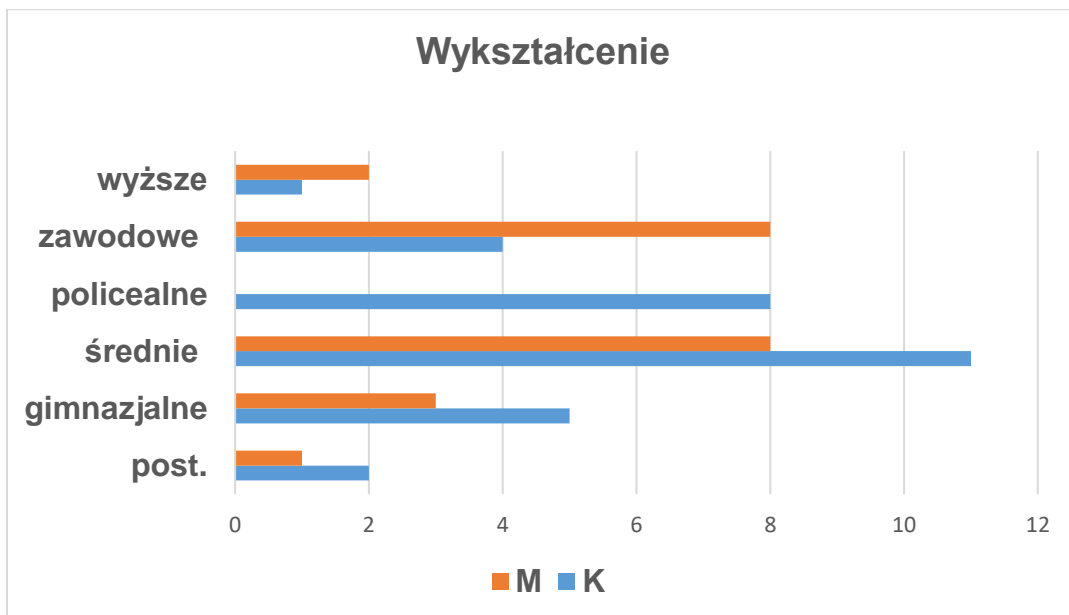
WIEK OSÓB BADANYCH

Płeć	19 lat	20-30	31-60	61
K	0	5	20	13
M	1	1	10	3
Razem	1	6	30	16

WYKSZTAŁCENIE

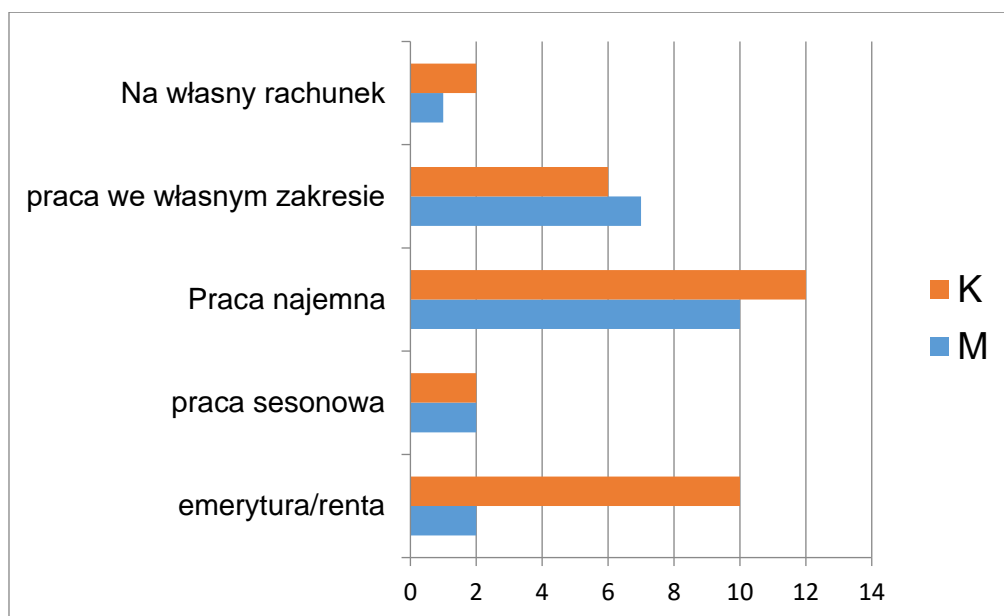
Płeć	post.	gimnazjalne	średnie	policealne	zawodowe	wyższe
K	2	5	11	8	4	1
M	1	3	8	0	8	2
Razem	3	8	19	8	12	3

GŁÓWNE ŹRÓDŁA UTRZYMANIA

Płeć	na własny rachunek	praca we własnym zakresie	praca najemna (umowa o pracę, umowa zlecenie, umowa o dzieło)	praca sezonowa /dorywcza	emerytura /renta	Razem
K	2	6	12	2	10	31
M	1	7	10	2	2	22
Razem	3	13	22	4	12	53

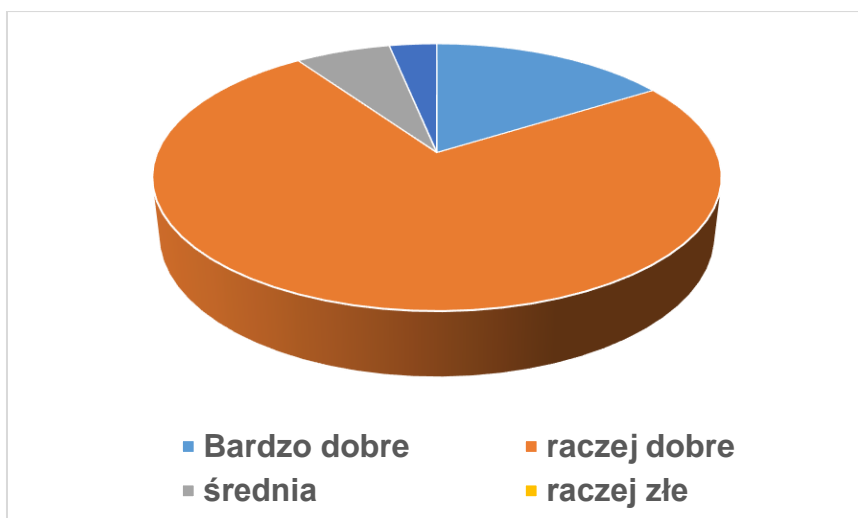
GŁÓWNE ŹRÓDŁA UTRZYMANIA

Pytanie nr 1.

Jak ocenia Pan /Pani aktualne warunki mieszkańców gminy ?

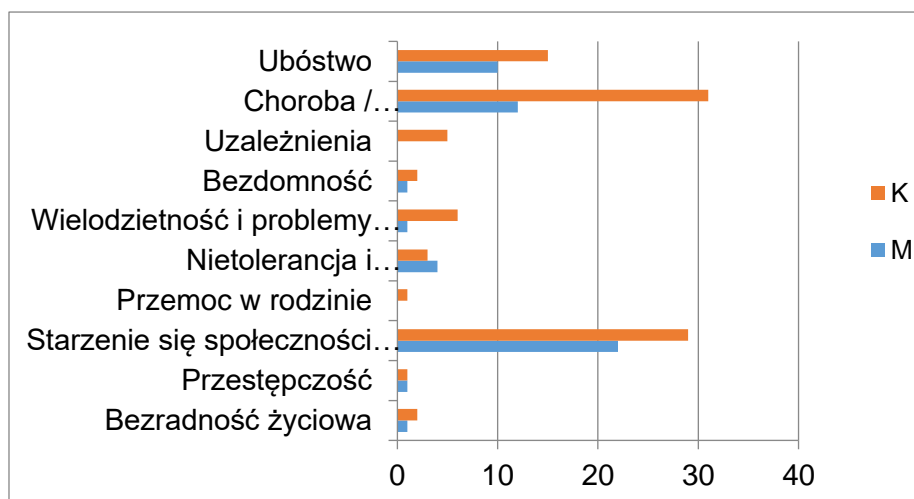
	Kobiety	Mężczyźni
Bardzo dobre	5	6
raczej dobre	23	5
średnia	2	10
raczej złe	0	0
złe	1	1
bardzo złe	0	0
Razem	31	22

Pytanie nr 2

Jakie problemy społeczne uważa Pani /Pani za najważniejsze?

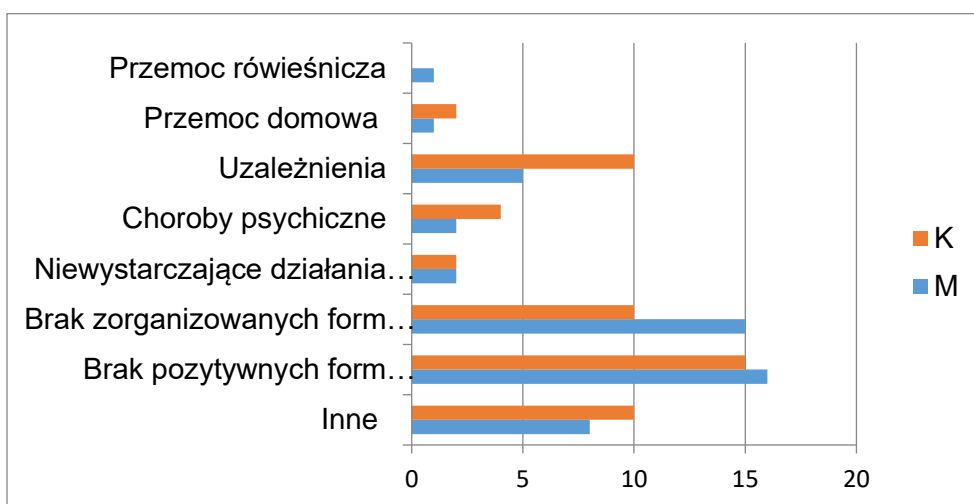
Problemy społeczne	Kobiety	Mężczyźni	Razem
Ubóstwo	15	10	25
choroba / niepełnosprawność	31	12	43
Uzależnienia	5	0	5
Bezdomność	2	1	3
Wielodzietność i problemy rodzin niepełnych	6	1	7
Nietolerancja i dyskryminacja	3	4	7
Przemoc w rodzinie	1	0	1
Starzenie się społeczności lokalnej	29	22	51
Przestępczość	1	1	2
Bezradność życiowa	2	1	3

Pytanie nr 3

Które problemy społeczne dzieci i młodzieży, występujące na terenie Gminy Żagań, Pana /Pani zdaniem wymagają szczególnej uwagi?

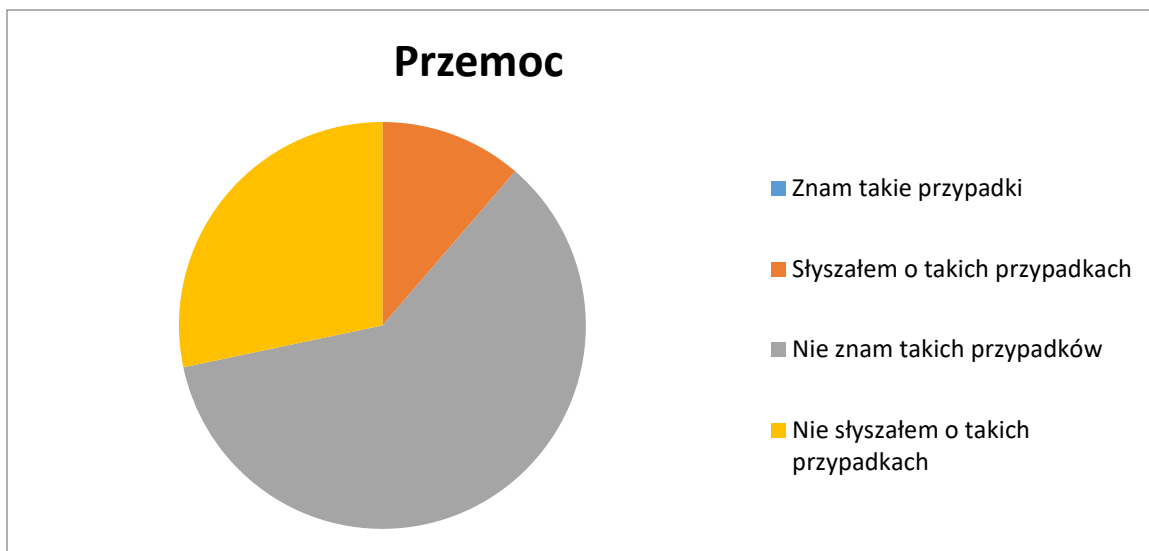
Problemy społeczne	Kobiety	Mężczyźni	Razem
Przemoc rówieśnicza	-	1	1
Przemoc domowa	2	1	3
Uzależnienia	10	5	15
Choroby psychiczne	4	2	6
Niewystarczające działania instytucji publicznych (szkoły świetlice środowiskowe)	2	2	4
Brak zorganizowanych form spędzania wolnego czasu	10	15	25
Brak pozytywnych form spędzania wolnego czasu	15	16	31
Inne (starzenie się społeczeństwa)	10	8	18

Pytanie nr 4

Czy na terenie gminy Żagań występuje zjawisko przemocy?

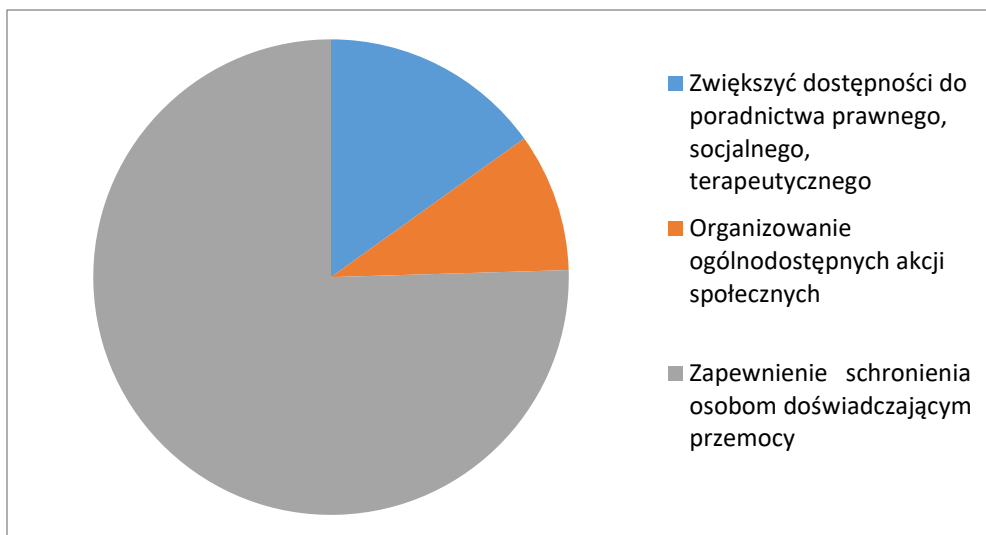
	Kobiety	Mężczyźni	Razem
Znam takie przypadki	0	0	0
Słyszałem /am o takich przypadkach	5	1	6
Nie znam takich przypadków	12	20	32
Nie słyszałem /am o takich przypadkach	14	1	15
Razem	31	22	53

Pytanie nr 5

jakie działania byłyby najskuteczniejsze wobec osób doświadczających przemocy w rodzinie?

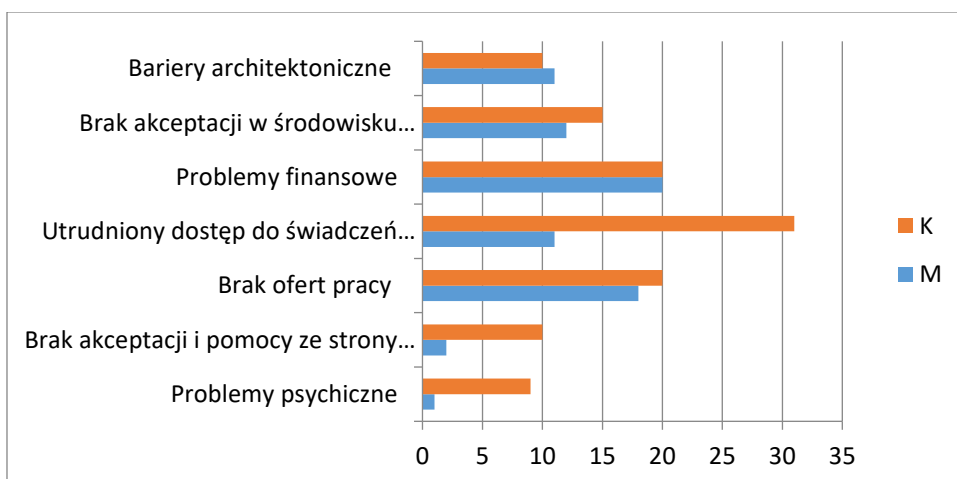
Działania	Kobiety	Mężczyźni	Razem
Zwiększenie dostępności do poradnictwa prawnego , socjalnego , terapeutycznego	6	2	8
Umożliwienie uczestnictwa w grupach w grupach wsparcia	0	0	0
Organizowanie ogólnodostępnych akcji społecznych	0	5	5
Tworzenie placówek specjalizujących się w pomocy osobom doświadczającym przemocy	0	0	0
Zapewnienie schronienia osobom doświadczającym przemocy	25	15	40
Pomoc w uzyskiwaniu leczenia uzależnień	0	0	0
Izolowanie osób stosujących przemoc w rodzinie	0	0	0
Inne (jakie ...)	0	0	0
Razem	31	22	53

Pytanie nr 6

Jakie problemy społeczne najczęściej dotyczą osoby niepełnosprawne w gminie?

Problemy społeczne	Kobiety	Mężczyźni
Bariery architektoniczne	10	11
Brak akceptacji w środowisku lokalnym	15	12
Problemy finansowe	20	20
Utrudniony dostęp do świadczeń medycznych, w tym rehabilitacyjnych	31	11
Brak ofert pracy	20	18
Brak akceptacji i pomocy ze strony rodziny	10	2
Problemy psychologiczne	9	1
Inne (jakie ...)	0	0
Razem	115	75

Pytanie nr 7

Jakie działania umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym gminy ? (proszę zaznaczyć krzyżykiem 3 odpowiedzi).

	Kobiety	Mężczyźni
Likwidacja barier architektonicznych	20	18
Zapewnienie pomocy psychologicznych , pedagogicznej i innej pomocy specjalistycznej	21	15
Zapewnienie wczesnej diagnostyki medycznej	24	2
Wyższe świadczenia pieniężne	28	7
Szersza oferta działań integracyjnych dla dorosłych	2	12
Inne (jakie?)	0	0
Razem	95	54

Pytanie nr 8

Jakie problemy społeczne osób starszych występujące na terenie gminy wiejskiej Żagań Pani /Pana zdaniem szczególnej?

Problemy społeczne	Kobiety	Mężczyźni
Problemy zdrowotne	29	20
Brak opieki ze strony rodziny	20	1
Samotność	2	0
Brak odpowiedniej opieki medycznej	31	20
Brak ofert spędzania wolnego czasu	0	0
Problemy finansowe	10	12
Wykluczenie cyfrowe	1	0
Inne (jakie)	0	0

Pytanie nr 9

Czy pana zadaniem istnieją inne istotne problemy społeczne wymagające podjęcia stosownych działań (nie ujęte w tej ankiecie) Pytanie otwarte.

Inne problemy społeczne	Kobiety	Mężczyźni
Brak dostatecznego zabezpieczenie osób starszych	5	0
Brak mieszkań chronionych	6	0

Pytanie nr 10

Jakie są pani /Pana przyczyny bezradności rodziców w sprawach opiekuńczo – wychowawczych? (proszę zaznaczyć krzyżykiem 3 odpowiedzi).

Przyczyny bezradności	Kobiety	Mężczyźni
Uzależnienia	20	6
Bezrobocie	26	20
Przemoc w rodzinie	5	2
Wielodzietność	2	1
Niepełnosprawność /długotrwała choroba	1	5
Rodzina niepełna	0	0
Niskie umiejętności rodzicielskie /wychowawcze	2	1
Ubóstwo	19	21

Pytanie nr 11

Jakie działania poprawiłyby sytuację rodzin z trudnościami wychowawczymi na terenie gminy (proszę zaznaczyć 3 odpowiedzi).

Działania	Kobiety	Mężczyźni
Pomoc terapeutyczna	2	0
Praca socjalna w środowisku	1	0
Zwiększenie ofert instytucji wspierających rodzinę	1	20
Większa dostępność do konsultacji psychologiczno - pedagogiczna	5	15
Pomoc asystenta rodziny	2	1
Większa liczba odpowiednich ofert pracy	15	21
Profilaktyka i terapia uzależnień pomoc medyczna	21	2
Pomoc medyczna	10	15

Pytanie nr 12

Czy czuje się Pani bezpiecznie w swoim miejscu?

	Kobiety	Mężczyźni	Razem
Nie	0	0	0
Raczej nie	0	0	0
Raczej tak	30	2	32
Tak	1	20	21
Razem	31	22	53

Pytanie nr 13

Jeśli nie, to jakie są przyczyny braku bezpieczeństwa? (proszę zaznaczyć krzyżykiem max 3 odpowiedzi).

Brak odpowiedzi.

Pytanie nr 14

Jakie działania powinien podjąć samorząd gminy, aby ograniczyć obszary problemów społecznych? (proszę zaznaczyć krzyżykiem 3 odpowiedzi).

Działania	Kobiety	Mężczyźni
Kontynuować programy prac społecznie użytecznych i roboty publiczne	0	10
Monitorować efektywne wykorzystanie środków pieniężnych (zwłaszcza dzieci i młodzieży)	0	1
Tworzyć warunki do leczenia i terapii zaburzeń psychicznych (zwłaszcza dzieci i młodzieży)	4	21
Pozyskiwać dodatkowe środki finansowe pozabudżetowe	20	5
Rozwijać jednostki do powstania nowych miejsc pracy	16	0
Tworzyć warunki do powstawania nowych miejsc pracy	15	20
Poprawa warunków mieszkaniowych (mieszkania socjalne)	11	15

Pytanie nr 15

Inne rozwiązania w sferze społecznej proponowane przez Pana /Panią.

Brak odpowiedzi

W badaniu ankietowym wzięło udział 53 respondentów, w wieku od 19 do 61 lat i więcej. Większość osób to kobiety, ze średnim i zawodowym wykształceniem, aktywne zawodowo.

Z analizy badania ankietowego wypływa ogólny wniosek, że mieszkańcy dostrzegają jako poważny problem starzenie się społeczeństwa i deficyty w zakresie jakości życia osób starszych. Deficyty te, to częsty brak opieki ze strony rodziny, niewystarczające wsparcie ze strony instytucji, utrudniony dostęp do świadczeń medycznych, problemy finansowe a także

brak możliwości udziału w zdarzeniach kulturalnych, ograniczone możliwości spędzania czasu wolnego.

4. Misja, wizja i cele rozwiązywania problemów społecznych.

Misja rozwiązywania problemów społecznych została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów problemowych. Misja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Żagań, to uświadomienie aktualnej sytuacji społecznej oraz wytyczenie kierunków zmian do budowania Gminy, wspierającego i właściwie wykorzystującego aktywność oraz potencjał społeczności lokalnej.

Misją Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żaganiu w realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2022 -2027 jest przeciwdziałanie różnym formom marginalizacji i wykluczenia społecznego.

Misję tą określają cele i kierunki działań. Przedstawia się to w następujący sposób:

Cel strategiczny nr 1.	Działania zmierzające do zapobiegania przemocy w rodzinie oraz zjawiskom uzależnień.
Cel operacyjny	1. Skuteczna profilaktyka i edukacja w obszarze zjawiska przemocy domowej i uzależnień.
	2. Udzielanie pomocy dla osób dotkniętych problemami przemocy w rodzinie oraz uzależnionych.
Kierunki działań	Zwiększenie działań na rzecz profilaktyki, edukacji i informacji w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii oraz przemocy w rodzinie. Skuteczniejsze udzielanie pomocy osobą w kryzysie związanym z przemocą domową, osobą uzależnionym.
Czas realizacji	Lata 2021-2027
Realizatorzy	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żaganiu, Gminna Komisja Do Spraw Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny
Partnerzy w realizacji	Ośrodek terapeutyczny „Profil” w Żaganiu, placówki służby zdrowia, oświaty, policja, Sąd Rejonowy w Żaganiu.
Źródło finansowania	Środki własne i środki z budżetu państwa

Prognoza zmian	Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie profilaktyki uzależnień i przemocy domowej; Lepszy dostęp do wsparcia dla osób uzależnionych, współuzależnionych i dotkniętych przemocą w rodzinie; Skuteczniejsza i szybsza pomoc dla rodzin z problemem przemocy domowej i z problemem uzależnień.
Cel strategiczny 2.	Poprawa warunków i funkcjonowania osób starszych w środowisku lokalnym
Cele operacyjne	Zapewnienie osobom starszym odpowiedniej opieki i pomocy w codziennym funkcjonowaniu
Kierunki działań	Udzielanie osobom starszym wsparcia w postaci pracy socjalnej, pomocy finansowej i rzeczowej. Rozwijanie pomocy w formie usług opiekuńczych. Umożliwianie brania udziału seniorów w aktywnym życiu społeczności lokalnej poprzez udział w imprezach okolicznościowych, w zajęciach organizowanych przez klub seniora itp.
Czas realizacji	Lata 2021-2027
Realizatorzy	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żaganiu, Urząd Gminy w Żaganiu, Klub Seniora w Tomaszowie
Partnerzy w realizacji	PCK, Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Żaganiu, PCPR w Żaganiu, sponsorzy indywidualni, wolontariusze.
Źródło finansowania	Środki własne i środki z budżetu państwa
Prognoza zmian	Efektywniejszy udział seniorów w życiu społecznym; Lepsza jakość codziennego życia i funkcjonowania osób starszych w środowisku lokalnym; Poprawa sytuacji zdrowotnej, zwiększenie dostępności do pomocy usługowej i zdrowotnej,
Cel strategiczny 3	Zapewnienie wsparcia socjalnego i poprawa warunków bytowych mieszkańców
Cele operacyjne	Wspieranie osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej,

	Aktywizowanie osób bezrobotnych do powrotu na otwarty rynek pracy
Kierunki działań	Praca socjalna z rodzinami i osobami zagrożonymi ubóstwem; Podejmowanie działań na rzecz aktywizacji osób bezrobotnych- motywowanie do udziału w kursach, szkoleniach zawodowych, do udziału w zajęciach organizowanych przez Międzygminne Centrum Integracji Społecznej „WINDA”; Udzielanie pomocy finansowej osobom i rodzinom zagrożonym ubóstwem z katalogu świadczeń z pomocy społecznej
Czas realizacji	Lata 2021-2027
Realizatorzy	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żaganiu, Spółdzielnia Socjalna „Winda”
Partnerzy w realizacji	Urząd Gminy w Żaganiu, Powiatowy Urząd Pracy w Żaganiu, Caritas Diecezji Dzieńszewice, Placówki oświatowe funkcjonujące na terenie Gminy Żagań.
Źródła finansowania	Środki własne i środki z budżetu państwa, fundusze Unii Europejskiej.
Prognoza zmian	Zmniejszenie zjawiska ubóstwa i wykluczenia społecznego mieszkańców gminy; Zwiększenia aktywności zawodowej osób bezrobotnych; powrót osób długotrwale bezrobotnych na otwarty rynek pracy.

5. System wdrażania strategii.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Żagań na lata 2022-2028 obejmuje zasięgiem czasowym okres najbliższych lat i zakłada ciągłość w realizacji wytyczonych kierunków działań. Cele strategiczne wyznaczone w niniejszym opracowaniu dotyczą najistotniejszych problemów występujących na terenie Gminy takich jak: problematyki osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, problemów opiekuńczo – wychowawczych, osób starszych i osób niepełnosprawnych. Rozwijanie i utrzymywanie systemu pomocy wymaga zintegrowanych działań wszelkich instytucji oraz organizacji pozarządowych, wolontariuszy, jak i samych zainteresowanych rodzin. W celu skutecznego wdrażania i realizacji Strategii, konieczne jest wyznaczenie lidera, który będzie pracował nad komunikacją, motywacją i kształtem realizacji. Liderem i koordynatorem Strategii

Rozwiązywania Problemów Społecznych jest GOPS, natomiast głównym partnerem w jej realizacji jest gmina Żagań.

6. Monitoring.

Istotnym elementem realizacji założeń i celów Strategii jest monitoring jej wdrażania, który wymaga operacjonalizacji celów, ich mierzenia i analizowania. Strategia jest dokumentem, który może być aktualizowany, szczególnie w dobie zmieniających się źródeł finansowania i przepisów. Punktem odniesienia będą przede wszystkim wskaźniki określone w strategii odnoszące się do poszczególnych celów. Nieodłącznym elementem wdrażania Strategii są programy i projekty wykonawcze, które tworzone są w oparciu o budżet gminy. Monitoring Strategii będzie prowadził Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żaganiu, który zgodnie z zapisami ustawy o pomocy społecznej, koordynuje realizację Strategii.

Celem monitoringu jest zbadanie: - zgodności faktycznego rozwoju z założeniami i celami Strategii; - oceny nowych wyzwań i zagrożeń; - wniosków dotyczących aktualności lub potrzeby zmiany istniejącej Strategii

7. Ewaluacja.

Strategia zakłada możliwość wykorzystania trzech różnych ewaluacji w zależności od terminu jej przeprowadzenia:

- Ewalucja ex-ante ¹⁴ - jest to ewaluacja przeprowadzana przed wdrażaniem programu, strategii i mająca za zadanie ocenić na ile planowana interwencja jest trafna z punktu widzenia potrzeb (sektora, beneficjentów) oraz spójna w zakresie planowanych celów i sposobów ich realizacji. Może stanowić również diagnozę, badającą kontekst, identyfikację potencjalnych trudności oraz diagnozę potrzeb i oczekiwań grupy docelowej.

- Ewaluacja mid-term ¹⁵ - jest to ewaluacja realizowana mniej więcej w połowie wdrażania strategii, programu. Ewaluacja ta poddaje analizie osiągnięte na tym etapie produkty i rezultaty oraz dokonuje pierwszej oceny jakości realizacji programu. Jej istotną rolą jest również ocena poczynionych na etapie programowania założeń, w tym szczególnych celów oraz przyjętych wskaźników. Jest to szczególnie ważne, gdyż zmiana warunków społeczno -

¹⁴ Ex-ante Evaluation: A Practical Guide for Preparing Proposals for Expenditure Programmes; dokument dostępny na stronach internetowych Komisji Europejskiej

¹⁵ The mid Term Evaluation of Structural Fund Interventions, dokument dostępny na stronach internetowych Komisji Europejskiej

gospodarczych może spowodować dezaktualizację początkowej diagnozy, która stała się punktem wyjścia dla realizowanej interwencji. W konsekwencji wyniki takiej ewaluacji mogą się przyczynić do aktualizacji programu, strategii. Ewaluacja mid-term w dużej mierze opiera się na danych dostarczanych przez system monitoringu.

- Ewaluacja ex-post¹⁶ - przeprowadza się ją po zakończeniu realizacji programu, strategii; powinna być przeprowadzona nie później niż trzy lata po zakończeniu okresu wdrażania programu, strategii. Podstawowym zadaniem ewaluacji ex-post jest zbadania długotrwałych efektów (oddziaływania) programu oraz ich trwałości. Niektóre efekty oddziaływania programu będą możliwe do zdiagnozowania w dłuższej perspektywie czasowej, dlatego też ocena trwałości interwencji może mieć charakter szacunkowy, biorący pod uwagę jedynie aktualne uwarunkowania. Nie mniej ważnym zadaniem ewaluacji ex-post jest całościowa ocena skuteczności i efektywności interwencji oraz jej trafności i użyteczności. szczególnie istotne jest tu odniesienie się do założonych celów oraz sprawdzenie na ile udało się je osiągnąć.

Profesjonalna ewaluacja posiada wszystkie cechy badań stosowanych i nie różni się zasadniczo pod względem projektowania, technik gromadzenia danych oraz metod analizy od innych przedsięwzięć badawczych stosowanych w naukach społecznych¹⁷.

Ewaluacji podlegać będzie:

- materiał empiryczny stanowiący podstawę do analiz i ocen,
- ocena trafności, skuteczności, efektywności, użyteczności, trwałości i spójności.

Planuje się zastosowanie szerokiego zakresu metod i technik badań społeczno-ekonomicznych służących pomiarowi efektów oraz wyjaśnieniu mechanizmów interwencji publicznej z wykorzystaniem :

¹⁶ Evaluating EU Expenditure Programmes, A. Guide; dokument dostępny na stronach internetowych Komisji Europejskiej

¹⁷ Por. C. Robson: Projektowanie ewaluacji, [w:] L. Korporowicz (red.): Ewaluacja w edukacji, Oficyna Naukowa, Warszawa 1997, s 147-152; H. Simons: Polityczne implikacje teorii ewaluacyjnych, [w:] L. Korporowicz (red.): Ewaluacja w edukacji, Oficyna Naukowa, Warszawa 1997, s 65-92

- ilościowych metod badawczych – gromadzenie i analiza informacji liczbowych, poznanie częstości występowania badanego zjawiska oraz określenie poziomu zależności pomiędzy różnymi danymi;

- technik: ankiety, zestawienia danych;

- narzędzi: tabel, wykresów.

Końcowa ewaluacja Strategii pozwoli ocenić w jakim stopniu założone wartości w zestawieniu kumulatywnym, kilkuletnim będą zrealizowane oraz ukaże realne nakłady finansowe, a w efekcie końcowym pozwoli odpowiedzieć na pytanie czy założone kierunki działań były odpowiednio zaplanowane.

8. Ramy finansowe.

Finansowanie zadań zawartych w ww. dokumencie będzie odbywać się z różnych źródeł. Potencjalne źródła finansowania działań ujętych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2022-2028 to:

- budżet jednostki samorządu terytorialnego (środki własne),
- środki budżetu gminy,
- środki Unii Europejskiej,
- środki budżetu państwa,
- inne źródła.

Polityka społeczna, wspieranie rodzin, przeciwdziałanie wszelkim formom wykluczenia i marginalizacji, a także zapobieganie ubożeniu społeczeństwa, podnoszenie jakości życia mieszkańców Gminy Żagań i przeciwdziałanie problemom społecznym to niezwykle ważne obszary prowadzenia polityki lokalnej. Działanie z tego zakresu powinny stanowić priorytet wśród zadań publicznych gminy.

Kształtowanie polityki społecznej na lata 2022-2028 nie przewiduje zasadniczych zmian w finansowaniu działań socjalnych. Można wyróżnić 3 kluczowe źródła finansowania działań z zakresu polityki społecznej dla Gminy Żagań. Pierwszym z nich jest finansowanie z budżetu państwa, które prowadzi ogólnopolskie programy i projekty pomocy socjalnej. Drugim jest udział funduszy Unii

Europejskiej i innych źródeł zewnętrznych. Największy udział w całokształcie finansowania działań Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Żagań na lata 2022-2028 przypada na fundusze własne samorządu. Środki finansowe niezbędne do wdrażania działań strategii mogą pochodzić ze środków na ustawową realizację zadań publicznych, statutową działalność instytucji i organizacji, a także grantów pozyskanych na realizację konkretnych programów lub projektów. Budżet na realizację Strategii będzie szacowany w okresach rocznych, stosownie do obowiązujących w tym obszarze przepisów prawa. Zakłada się, że wydatki na realizację celów strategicznych oscylować będą corocznie w granicach zbliżonych do wydatków planowanych na rok 2022. Szczegółowe wartości wydatków niezbędnych do osiągnięcia celów strategicznych corocznie podlegają zatwierdzeniu przez Radę Gminy Żagań, w trybie przewidzianym dla uchwalania budżetu Gminy.

Ramy finansowe działań z zakresu polityki społecznej na lata 2022-2028

Rok	Kwota
2022	9 266 581,00 zł
2023	6 180 580,00 zł
2024	6 210 580,00 zł
2025	6 240 580,00 zł
2026	6 270 580,00 zł
2027	6 300 580,00 zł
2028	6 330 580,00 zł

Do przygotowania ram finansowych strategii wykorzystano prognozowaną w budżecie gminy wielkość wydatków w pomocy społecznej oraz w innych obszarach polityki społecznej m.in. ochrona zdrowia, przeciwdziałanie narkomanii, przeciwdziałanie alkoholizmowi, pomoc społeczna, edukacyjna, opieka wychowawcza, rodzina. Prognozę tę oparto o plan budżetowy na rok 2022, dane z Oceny zasobów pomocy społecznej oraz planowany przyrost na podstawie przyrostu wydatków budżetowych z uwzględnieniem, iż od czerwca 2022r świadczenie wychowawcze będzie realizowane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

9. Ocena ryzyka.

Dokument Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem wyjściowym do wprowadzenia zmian, natomiast jego realizacja powinna przyczynić się do dobrej jakości życia mieszkańców gminy Żagań. Ważną okolicznością jest fakt wyznaczenia przez Strategię celów, wskazania działań dla poszczególnych obszarów wsparcia i interwencji. Dokument Strategii nie może być sprzeczny z innymi strategicznymi ustaleniami i opracowaniami. Ponadto na podstawie tego dokumentu można ograniczyć ryzyko planowania zadań budżetowych w sferze społecznej i uwzględnić rzeczywiste problemy i potrzeby mieszkańców gminy Żagań. Analiza działań będzie przeprowadzona na podstawie monitoringu i ewaluacji dzięki czemu ewentualne stwierdzone ryzyko będzie mogło być identyfikowane i ograniczone.

IV. Podsumowanie

Instytucją jaką jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej jest aktywnie zaangażowana w rozwiązywanie problemów społecznych na terenie Gminy Żagań, współpracuje z różnymi podmiotami z obszaru pomocy społecznej, a często koordynuje działania w tym zakresie. Zadaniem pomocy społecznej, jako instytucji polityki społecznej państwa jest wsparcie osób i rodzin w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych, z którymi nie są w stanie sobie poradzić. Odgórnie kształtowana polityka w zakresie pomocy społecznej określa kierunki działania, przygotowuje koncepcje, opracowuje mechanizmy, wskazuje narzędzia, kolejno monitoruje ich wdrażanie. Jednak charakterystyka problemów społecznych jest różna na terenie województwa lubuskiego, jak i samo podejście do ich rozwiązywania. Każda gmina ma swoje specyficzne uwarunkowania. Koniecznością jest ciągle przystosowywanie się do zmieniającego się otoczenia, przepisów prawnych, jak i do ciągle rosnących potrzeb i oczekiwań ze strony potencjalnych odbiorców wsparcia. Obecnie kluczowym czynnikiem warunkującym sprawne i skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych jest jakość świadczonych usług. Efekt często jest niewymierny, trudny do sprawdzenia, uzależniony od wielu aspektów. Nie zmienia to faktu, iż rozwiązywanie problemów społecznych wymaga zaangażowania wielu podmiotów.

VI. Spis tabel, wykresów i rysunków

Rysunek 1 Położenie gminy Żagań	10
Tabela 1 Liczba mieszkańców w gminie Żagań w latach 2012-2019.....	11
Tabela 2 Ludność na 1km w latach 2012-2019	11
Rysunek 2 Dochody gminy Żagań.....	12
Tabela 2 Pracujący w gminie Żagań w latach 2012-2019.....	14
Tabela 4 Bezrobotni zarejestrowani w gminie Żagań w latach 2012-2019	15
Tabela 5 Budynki mieszkalne i zasoby mieszkaniowe w gminie Żagań w latach 2012-2018 ...	16
Tabela 6 Kluby sportowe, sekcje sportowe oraz kadra klubowa w gminie Żagań w latach 2012-2018	17
Tabela 7 Biblioteki i filie w gminie Żagań	18
Tabela 8 Wybrane dane odnoszące się do sfery bezpieczeństwa publicznego	20
Rysunek 3 Gospodarstwa domowe, osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej w gminie Żagań w latach 2012-2018.....	21
Tabela 9 Dodatki mieszkaniowe i energetyczne	26
Wykres 1 Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego w gminie Żagań w latach 2016-2020	27
Tabela 10 Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego w gminie Żagań w latach 2016-2020	27
Tabela 11 Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych w gminie Żagań w latach 2016-2020	32
Tabela 12 Liczba świadczeń pielęgnacyjnych w gminie Żagań w latach 2016-2020	33
Tabela 13 Liczba osób objętych pomocą zespołu interdyscyplinarnego w gminie Żagań w latach 2017-2019	36
Tabela 14 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Żagań w latach 2017-2020	42
Tabela 15 Liczba przyznanych świadczeń z pomocy społecznej w gminie Żagań w latach 2017-2020	43

